

Ingrado *magazine*

OMDAT LEREN WERKT!

december 2022

Perspectief voor
thuiszitters

Omgaan met werkdruk

Van leerplicht
naar leerrecht

Een baan met toekomst

Voor vakbekwame leerplichtambtenaren

De PHB-modules in Domein 3 gaan veranderen

en natuurlijk kun je vanaf 2023 daarvoor terecht bij SPV!

Nu al vragen? Stuur een mail naar opleidingsadviseur
Monique Blokker (m.blokker@spv.nu) of Marleen Bakx (m.bakx@spv.nu)
of bel 0578 573 703

Opleidingstip!

Communicatie Basis voor leerplichtambtenaren Sta sterker bij moeilijke gesprekken

► spv.nu

'Hoe zorgen we ervoor dat we meer preventief gaan werken?'

Voorwoord

Drie dagen liet ik me onderdompelen in de internationale wereld van schoolaanwezigheid. Op de INSA, begin oktober in Egmond aan Zee, presenteerden wetenschappers, ervaringsdeskundigen, professionals uit onderwijs en van kenniscentra nieuwe onderzoeken en inzichten. Heel grove conclusie: denken in schoolaanwezigheid in plaats van in schoolverzuim is in het belang van kinderen en jongeren. Het zal niemand verbazen dat Ingrado wil bijdragen aan deze transitie. Tegelijkertijd lees ik in dit magazine dat er bij RMC-collega's de afgelopen jaren een enorme toestroom aan verzuimmeldingen is ontstaan. Met toestroom wordt bedoeld 'meldingen waar RMC (nog) niets hoeft, waar eerst het onderwijs aan zet is'. Ik snap dat de caseload al flink vol zit en dat de formatie het in de meeste regio's niet toelaat met alle verzuimmeldingen aan de slag te gaan, maar zouden we het eigenlijk niet juist moeten willen? Zouden we als RMC niet zo vroeg mogelijk aan tafel moeten zitten in de scholen en met studenten die niet aanwezig zijn? Of is vooral de school aan zet bij verzuim? Ik heb het antwoord niet, maar dit is zeker stof voor gesprek. Hoe zorgen we ervoor dat we meer preventief gaan werken en tegelijkertijd niet het 'werk' van scholen overnemen?

Bovenstaande laat zien dat de inhoud van dit magazine voldoende stof tot nadenken en discussie bevat. Misschien ook naar aanleiding van het interview met RBL Holland Rijnland, dat ter ere van het 20-jarig jubileum de naam heeft veranderd in Regionaal Bureau Leerrecht. Lees hoe de leerplichtambtenaar transformeerde in consultant leerrecht. Verder onder meer twee mooie verhalen uit de praktijk. Over Grip, een onderwijs-zorgarrangement in Arnhem voor thuiszitters met internaliserende problematiek. En over Werk in Zicht, waar onder anderen (voortijdig) schoolverlaters in tien weken worden opgeleid voor een baan met toekomst in de energietransitie.

Laat je meenemen en inspireren. Neem het magazine mee naar huis en sla het nog eens na in de kerstvakantie.

Ik wens jullie een mooie decembermaand. Tot in het nieuwe jaar!

Corien van Starckenburg
bestuurder Ingrado

Colofon

Ingrado magazine
#48, december 2022

Ingrado Magazine verschijnt drie keer per jaar. Voor alle professionals die staan voor het recht op onderwijs en ontwikkeling. Vol achtergronden, praktijkverhalen en inspiratie.

Tekst

Susan de Boer, Selma Hulst, Menno Kouveld, Yolanne van der Ree, Marga de Weerd, Eveline aan de Wiel

Hoofredactie

Yolanne van der Ree

Fotografie

Jasper Hof (coververhaal)

Illustraties

Welmoet de Graaf

Ontwerp en opmaak

DDK, Utrecht

Druck

Badoux, Houten

Redactieadres

Ingrado
Hofplein 20
3032 AC Rotterdam
T 085 049 51 70
info@ingrado.nl
www.ingrado.nl

Als u teksten uit deze uitgave wilt overnemen, neem dan contact op met de redactie van Ingrado Magazine via info@ingrado.nl.

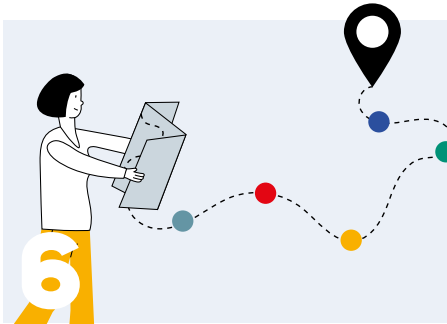
Deze publicatie werd mede mogelijk gemaakt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Ingrado in beeld

Schimmelpennincklezing 2022: Wat als ontwikkeling het uitgangspunt is? Carry Roozmond sprak hem uit. Marja van Bijsterveldt, de burgemeester van Delft, verzorgde de inleiding. Ook in dit tweejaarlijkse evenement staat Ingrado stil bij het recht op onderwijs en ontwikkeling voor alle kinderen en jongeren.

Inhoud

Verzuim 18+ Toekomstgesprekken

Alle verzuim van meer dan 16 uur in vier weken wordt gemeld, ook dat van 18-plussers. Hoe gaat RMC daarmee om?

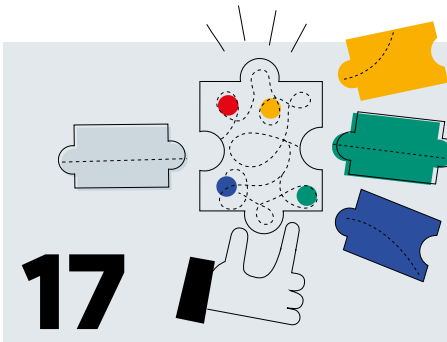
Van leerlicht naar leerrecht

Zes letters vervangen door vijf andere. Kleine ingreep, grote impact.

Een baan met toekomst

In tien weken klaar voor een baan in de energietransitie. Werk in Zicht in Dordrecht maakt het waar.

Een tussenjaar voor mbo'ers

Om studieswitch en uitval in het eerste mbo-jaar te voorkomen richtten verschillende ROC's een oriëntatiejaar in.

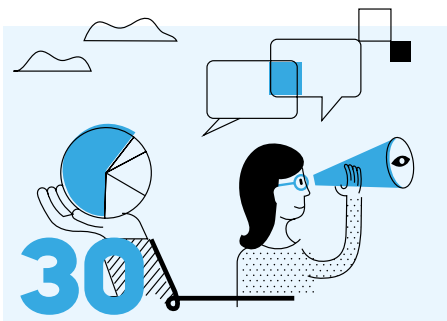
Grip. Perspectief voor thuiszitters

Thuiszitters maken bij Grip een nieuwe start. Ze willen niets liever dan gewoon naar school.

10 vragen aan...

'Tot op heden heb ik moeten vechten voor mijn recht op onderwijs'

Onderzoek en theorie

Armoede en aanwezigheid op school

Omgaan met werkdruk

Help, ik kom om in het werk! Leden geven dit signaal geregeld af bij Ingrado. Waar ligt dat aan? En wat kun je eraan doen?

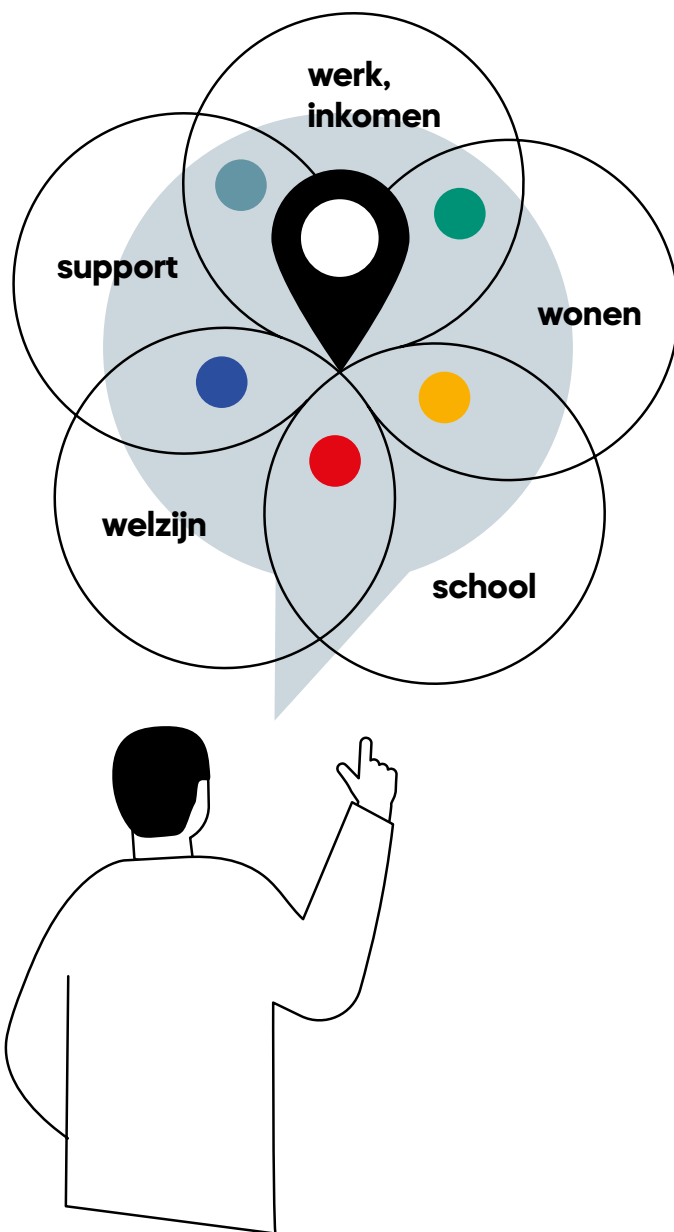

20 **10 jaar op weg met de PHB-cyclus voor boa's**
Nieuw BOA-examen per 1 januari 2023

26 **Problematisch verzuim in de grensregio**
Verzuim van leerlingen die niet in Nederland wonen

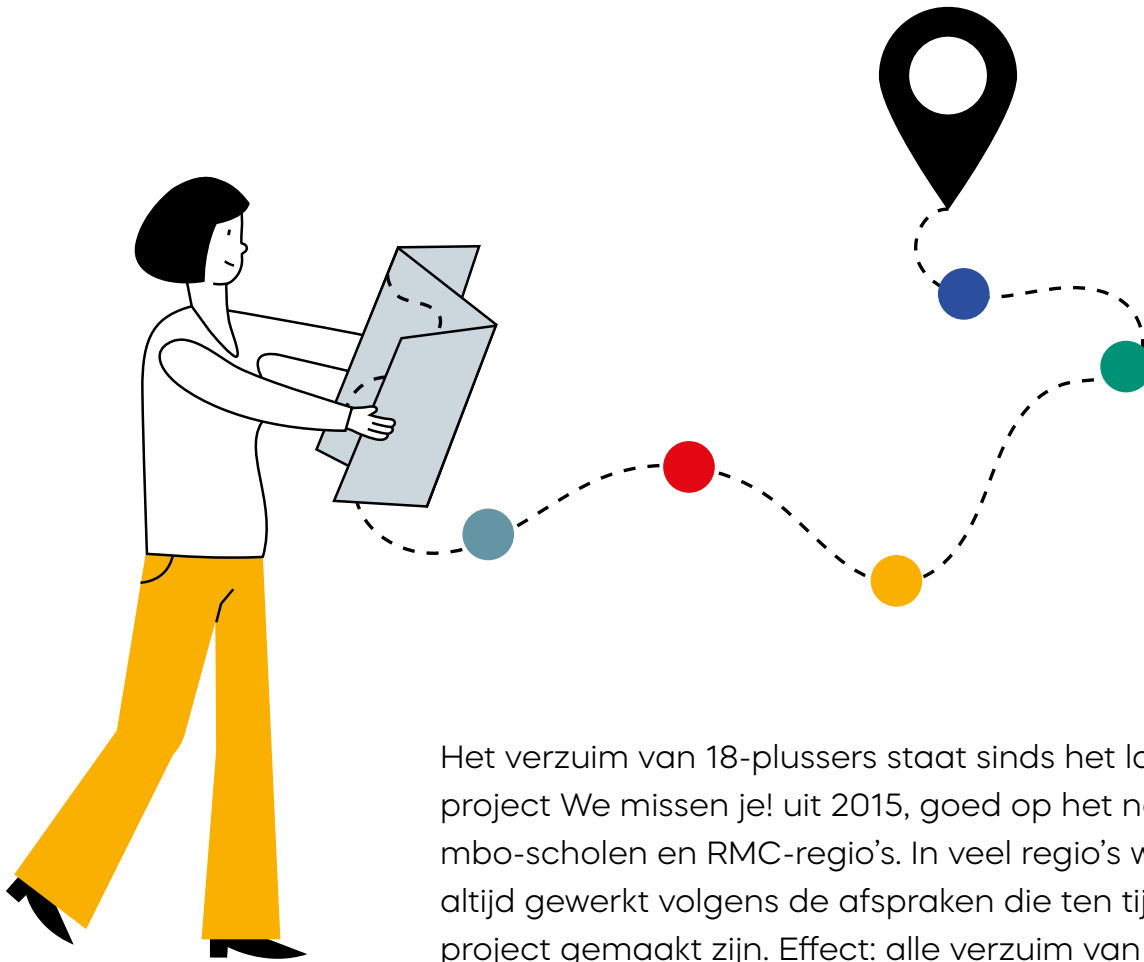
33 **Onderzoek in de schijnwerper**

37 **Tot slot**

Verzuim 18+

Toekomst- gesprekken

Het verzuim van 18-plussers staat sinds het landelijke project We missen je! uit 2015, goed op het netvlies van mbo-scholen en RMC-regio's. In veel regio's wordt nog altijd gewerkt volgens de afspraken die ten tijde van dat project gemaakt zijn. Effect: alle verzuim van meer dan 16 uur in vier weken wordt gemeld.

Tekst Yolenthe van der Ree **Illustraties** Welmoet de Graaf

Dit is niet alleen maar goed nieuws; slechts een beperkt deel van de meldingen betreft jongeren met wie RMC aan de slag moet. Bij de overige is eerst het onderwijs aan zet. Een enorme tijdsinvestering voor RMC waar alle meldingen behandeld worden. In verschillende regio's zoekt RMC daarom naar andere manieren van omgaan met het verzuim van 18-plussers. Zoals de regio IJssel Vecht waar 18-plussers die dreigen uit te vallen prioriteit krijgen. Met de invoering van Toekomstgesprekken ontwikkelden zij een nieuw perspectief. RMC-coördinator Daniël Meijerink wil vaart maken. 'Er is veel over gesproken, nu gaan we het doen! We gaan de Toekomstgesprekken aanbieden op meerdere mbo's. We geloven dat dit jongeren echt een ander perspectief kan bieden en we gaan zien hoe het uitpakt.'

Vijf maatregelen

'In het meerjarenbeleidsplan van de regio IJssel Vecht staat integraal samenwerken op het gebied van leerplicht/RMC centraal. Meijerink: 'We willen alle jongeren in beeld hebben. De vervolgaanpak VSV die samen met het mbo en gemeentes is ontwikkeld heeft tot doel alle jongeren optimaal te be-

geleiden naar opleiding of werk. We werken volgens vijf maatregelen: Ondersteunen en versterken loopbaanoriëntatie (lob); Overstapmomenten en jongeren in beeld; Preventie en ondersteuning, Kansen voor voortijdig schoolverlaters (vsv); Onderzoek en nieuwe maatregelen.'

'De wereld is groter dan de school'

RMC-ers Antje van Slooten en Annelieke Kersbergen zijn projectleiders van het project Kansen voor vsv waar de Toekomstgesprekken deel van uitmaken. Van Slooten: 'De vraag die steeds terugkeert is 'wat is van school en wat is van RMC?'. Hoe kunnen we eerder in contact komen met de jongeren die bij RMC horen? Er is sprake van vertroebeling in de verzuimmeldingen.

Bij een groot deel is de school overduidelijk nog aan zet, bij de tweede categorie kan wat prikkeling vanuit RMC helpen en dan is er de groep waarvan de school zegt 'we gaan uitschrijven'. Dat zijn de jongeren die wij oppakken, zij staan met 1 been nog in de school en met 1 been al buiten.'

Big 5

Kersbergen: 'Dankzij de crisis- en herstellende vanuit de gemeente Zwolle konden we deze pilot starten. De vraag aan ons was met welke jongeren we eerder in contact zouden willen komen. Dat is dus deze groep, de jongeren die op het punt staan uitgeschreven te worden. Bij die groep kunnen we het verschil maken. Dat doen we door middel van de Toekomstgesprekken. In dat gesprek gaat het over alle leefgebieden, de zogenoemde Big 5: support, wonen, school en werk, inkomen en welzijn. In het gesprek ligt de focus niet op het verzuim, want dat gaat erom aan te sluiten bij waar de jongere op dat moment staat. De wereld is groter dan de school. Als een jongere zijn of haar woonsituatie niet op orde heeft of schulden heeft, dan is school niet de eerste prioriteit.

'De uitkomst van een Toekomstgesprek is een Toekomstplan'

Vanuit RMC kunnen we een haakje slaan naar een andere voorziening.'

Meijerink: 'We maken gebruik van verschillende instrumenten. Naast de Toekomstgesprekken zijn er de doorleer- en doorwerkcoaches en het RMat (landelijk heet het RMT- Regionaal Mobiliteitsteam. IJssel Vecht heeft er de A van actie aan toegevoegd, red.). Dat bestaat uit partijen die binnen de arbeidsmarktregio samenwerken rond jeugdwerkloosheid. De kunst is alles op elkaar te laten aansluiten en te vervlechten. Ik denk dat als we die Toekomstgesprekken goed neerzetten en onze schakelrol nog beter benutten, RMC een onmisbare partner zal zijn.'

Van Slooten: 'In Raalte wordt het al vanzelfsprekender om Toekomstgesprekken te integreren in de totale RMC-aanpak. We nemen het mee in alle samenwerkingsrelaties. RMC is de partij die kan schakelen, dat besef wordt steeds breder gedragen.'

Toekomstplan

Hoe ver gaat dat aansluiten bij de leefwereld van jongeren? Meijerink: 'Als een jongere heeft besloten te stoppen met de opleiding en het plan heeft om een jaar niks te doen, dan heeft het geen zin je daartegen te verzetten en druk uit te oefenen om terug te gaan naar school. Je kunt alleen maar aansluiten bij dat plan en van daaruit verder kijken. "Als dit jou nu helpt, prima. Dan kom ik over een maand weer met je praten en kijken we of je al rust hebt gevonden." In een Toekomstgesprek gaan we dat plan verder ontwikkelen. Wat is er nodig op welk leefgebied in het proces? Het is niet per se erg als een jongere niet terugkeert naar school, het gaat erom hoe hij of zij zich verder ontwikkelt.'

Van Slooten: 'De uitkomst van een Toekomstgesprek is een Toekomstplan. Dit plan levert de jongere veel inzichten op: waar sta ik nu? Waar wil ik heen? Wat heb

ik nu nodig of in de toekomst? Ze hebben hun profiel scherp en hebben een idee hoe ze zich zouden kunnen begeven op de arbeidsmarkt.'

Wat is het effect van de Toekomstgesprekken? Kersbergen: 'Daar hebben we onderzoek naar gedaan. Het effect hebben we afgezet tegen het effect van de verzuimgesprekken. De Toekomstgesprekken leveren veel meer op.' Meijerink: 'Het idee is dan ook dat we minder verzuim 18+ gaan doen en meer Toekomstgesprekken. We willen het uiteindelijk op alle mbo-scholen kunnen aanbieden. Nu hebben we 1 fte voor de Toekomstgesprekken en dat willen we straks uitbreiden. Voor de nieuwe convenantperiode komt dit zeker weer op de agenda.' 🍷

Tijd voor nieuwe afspraken verzuim 18+

De bestaande werkwijze rond het verzuim 18-plus is gebaseerd op afspraken uit 2015. Die afspraken kwamen voort uit het landelijke project Verzuim 18+ We missen je!. Er wordt sindsdien in de registratie geen onderscheid meer gemaakt tussen verzuim 18-plus en 18-min. Alle verzuim vanaf 16 uur in 4 weken wordt gemeld. Ingrado en MBO Raad constateren, op grond van geluiden uit de praktijk, dat de bestaande afspraken opnieuw tegen het licht gehouden moeten worden. Liesbeth de Boer, projectleider bij Ingrado: 'Ook voor 18-plus willen we de focus verleggen van verzuim naar aanwezigheid en dat vraagt een andere benadering en nieuwe samenwerkingsafspraken tussen mbo en RMC. Een andere reden voor nieuwe afspraken is dat mbo-scholen beter zijn gaan registreren waardoor de meldingen verzuim 18+ zijn opgelopen. De huidige wijze van registreren toont

geen verbetering in aanwezigheid en leidt tot meer werkdruk bij RMC. Alle meldingen moeten worden geopend en bekeken, terwijl slechts een deel vraagt om actie van RMC. De uitdaging is die meldingen eruit te filteren.'

Doride de Bruijn, beleidsadviseur bij de MBO Raad constateert dat scholen verschillend omgaan met het verzuim van 18-plussers. 'We zien enerzijds dat scholen schromen om jongeren van 18 jaar en ouder achter de broek te zitten. Ze zijn immers volwassen. Die scholen zijn ook terughoudender in het melden van verzuim. Anderzijds zie je ook een beweging dat scholen ouders meer betrekken bij verzuim in deze leeftijdsgroep. Dat was vroeger echt not done. Waarschijnlijk heeft dat te maken met het feit dat jongeren langer thuis blijven wonen en met de veranderde relatie tussen ouders en kinderen.'

Nieuwe afspraken tussen onderwijs en RMC zouden volgens De Boer en De Bruijn kunnen helpen duidelijkheid te scheppen. De Bruijn: 'Het is belangrijk dat scholen en RMC uitwisselen hoe er in een regio wordt omgegaan met verzuim 18-plus en of die aanpak nog houdbaar en wenselijk is. Waar staan we nu? Ook uitwisseling tussen regio's heeft meerwaarde. Hoe doen wij het in vergelijking met de andere regio's? Welke andere keuzes zouden we kunnen maken? Wat is daarvoor nodig?' De Boer: 'We willen dit thema meer onder de aandacht brengen - zowel in de regio's als beleidsmatig. Zo hopen we ook het denken in aanwezigheid voor 18-plussers te stimuleren!'

Ingrado en MBO Raad werken aan een notitie over Verzuim 18-plus. Hou de nieuwsbrief in de gaten!

Van leerplicht naar leerrecht

Zes letters vervangen door vijf andere. Kleine ingreep, grote impact. Ter ere van het 20-jarig bestaan in september jl. werd het Regionaal Bureau Leerplicht HollandRijnland omgedoopt in Regionaal Bureau Leerrecht (RBL). 'Ons jubileum was een mooi momentum om te gaan uitdragen waar we al langer naar op weg waren', zegt Senne Janssen, manager van het RBL.

Tekst Yolenthe van der Ree

De naamsverandering is het logische gevolg van ontwikkelingen in het werkveld en van een veranderde visie op taken, rol en verantwoordelijkheden van de leerplichtambtenaar', legt Janssen uit. Samen met Karin Amptmeijer, senior-consulent leerrecht – de plicht is ook uit de functiebenaming geschrapt – vertelt hij aan Ingrado Magazine over de weg die hen bracht naar waar ze nu staan. En over de trots die de nieuwe naam met zich meebrengt.

Wat zijn de ontwikkelingen die geleid hebben tot deze stap?

Janssen: 'Langzaam maar heel zeker zijn we weggegaan van de plicht en gegroeid naar het recht. Dat is uiteindelijk ook het doel van de Leerplichtwet; ieder kind heeft recht op onderwijs, de wet is er om dat recht te beschermen. Door de focus te verschuiven van plicht naar recht kijken we niet langer alleen naar ouders en kinderen – op wie de leerplicht rust – maar ook naar het onderwijs en partners die het recht op onderwijs moeten helpen borgen.

'Dat het handhavende karakter van het werk zo afneemt, is ook terug te zien in de cijfers. In het schooljaar 2013/2014 maakten alle leerplichtorganisaties samen nog 10.000 keer een proces-verbaal op, in 2021/2022 was dat nog maar 2000 keer. Een dergelijke ontwikkeling zien we ook in onze regio. In plaats daarvan houden we ons steeds meer bezig met thuiszitters bij wie geen sprake is van verwijtbaar verzuim. Toch zien we het als onze opdracht om – vanuit de bedoeling van de wet – samen met anderen te kijken wat er nodig is hen terug te brengen naar onderwijs. Ook is een belangrijk deel van ons werk gericht op 18-plussers die sowieso niet leerplichtig meer zijn. Al deze ontwikkelingen samen maakten dat de term 'leerplicht' in onze naam niet meer paste.'

Wat is er de afgelopen decennia veranderd in jullie werkpraktijk?

Amptmeijer: 'Vijftien jaar geleden, toen ik begon bij het RBL, bestond ons werk voornamelijk uit optreden bij ongeoorloofd verzuim, behandelen van verlofaanvragen en afgeven van vrijstellingen. Ons netwerk was veel smaller dan vandaag de dag. We zaten in een kantoor waar we ouders en leerlingen uitnodigden voor gesprekken.

Tegenwoordig werken we op de scholen, hebben daar onze afspraken. In plaats van alleen over het terugdringen en voorkomen van schoolverzuim, gingen we praten over het voorkomen van schooluitval, over het recht op onderwijs en wat er nodig was dat recht te beschermen. Dat waren landelijke ontwikkelingen en wij zijn daarin meegegaan. Langzaam maar zeker verdween de focus op de strafrechtelijke aanpak van schoolverzuim om plaats te maken voor een methodische aanpak (de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) – red.):'

'De nieuwe benaming doet recht aan de rol die we meer en meer gekregen hebben'

Is met een andere functiebenaming ook de inhoud van de functie veranderd? Doet een consulent leerrecht iets anders dan een leerplichtambtenaar?

Janssen: 'Eigenlijk is het andersom; de nieuwe benaming doet recht aan de rol die we meer en meer gekregen hebben. Wel hebben we recent nog meer verdieping aangebracht in de functie. Aan alle scholen voor voortgezet onderwijs zijn met ingang van dit schooljaar twee consulenten leerrecht verbonden. De een voert de reguliere taken uit waaronder de verzuimmeldingen en de vrijstellingen en de ander houdt zich uitsluitend bezig met thuiszitters. Door specialisatie aan te brengen faciliteren we doorontwikkeling van kennis en expertise. Ook creëert het meer focus bij de consulenten.'

Amptmeijer heeft als senior een coördinerende rol in het nieuwe thuiszittersteam: 'Als je echt werk wil maken van thuiszitters, kost dat tijd. Tijd om ze in beeld te krijgen,

om uit te pluizen wat er aan de hand is, om na te denken, te overleggen en om plannen te maken om ze terug te leiden naar onderwijs. Met een team van vijf collega's volgen we nu alle thuiszitters in de regio. Sommigen monitoren we alleen, bijvoorbeeld omdat ze in behandeling zijn waardoor onderwijs nu niet aan de orde is. Bij andere jongeren zijn we actief betrokken. We spreken de school aan op hun verantwoordelijkheid, denken mee over alternatieve trajecten, overleggen met de jeugdteams. En daar waar het niet goed loopt, hebben wij de proces-regie. Bijvoorbeeld als een traject bij de jeugdhulp stagneert of als de communicatie met ouders verstoord is. Dat is intensief. We zorgen voor het overzicht, leggen de lijnen tussen alle betrokken partijen en monitoren de afspraken.'

Hoe hebben jullie die positie van proces-regisseur verworven?

Janssen: 'Alle partijen erkennen het belang van een regiehouder in een thuiszitterscasus. In onze regionale afspraken is vastgelegd dat wij die rol op ons kunnen nemen, met name als er stagnatie optreedt. Wij weten veel omdat we vaak al langere tijd bij een leerling betrokken zijn voordat hij of zij komt thuis te zitten. Wij hebben een groot netwerk en kunnen alle partijen in positie brengen.

'Deze rol vraagt echter andere competenties dan de traditionele leerplichtambtenaar heeft. Je moet een overleg kunnen voorzitten en een beetje stevig kunnen zijn naar de andere partijen, je moet de lijnen kunnen uitzetten en bewaken. Dat vraagt veel. Het voordeel van een RBL zijn, is dat we door onze schaalgrootte kunnen investeren in deskundigheidsbevordering, bijvoorbeeld door middel van trainingen en intervisie. Zo kunnen we onze consulenten op het gewenste niveau brengen.'

Amptmeijer: 'Het lukt echt niet in alle gevallen om een oplossing te vinden hoor. Soms is het te ingewikkeld. We hebben te maken met scholen die in een bepaalde structuur zitten, met ouders die in de problemen zitten, met wachtlijsten in de jeugdhulp, in het speciaal onderwijs. Maar op het moment dat je goede lijnen hebt in je netwerk, kun je met elkaar de schouders eronder zetten als het vastloopt. Als meerdere partijen zeggen "we willen echt dat

'Je moet trots zijn op je beroep, met deze naam zijn we dat!'

dit kind weer naar school gaat en we gaan ervoor zorgen dat er een plek komt", dan is een oplossing in zicht.

'Wat zou helpen is als scholen meer zouden doen om kinderen die thuiszitten betrokken te houden, bijvoorbeeld door digitaal onderwijs aan te bieden. Tijdens corona was dat heel normaal en nu is het weer helemaal verdwenen. Dat is echt jammer. En dan is er een groep kinderen die niet binnen de muren van de school tot ontwikkeling zullen komen, zoals sommige hoogbegaafde kinderen of kinderen met autisme. Voor die groep zie je allerlei trajecten en projecten ontstaan waar de kinderen veel baat bij kunnen hebben, maar waar niemand meer echt zicht op heeft. Dat vind ik wel problematisch.'

Hoe kijken jullie in dit verband naar de vrijstellingen 5 onder a, waarbij kinderen zijn vrijgesteld van schoolinschrijving?

Janssen: 'Ik denk dat we daarvan af moeten. Een vrijstelling is 0 of 1, je kan naar school of je kan het niet. De werkelijkheid is niet 0 of 1, je wil bij ieder kind kijken wat er mogelijk is. Ik geloof ook niet in het idee van de minister dat het aantal vrijstellin-

gen naar beneden zal gaan als de samenwerkingsverbanden gaan meekijken voordat er een vrijstelling wordt afgegeven. Wij doen dat in onze regio al heel lang, maar het is in financieel opzicht niet altijd in het belang van het samenwerkingsverband een kind binnenboord te houden. Zo'n kind heeft immers vaak een duur traject nodig. Ik denk dat we het moeten omdraaien. Als het aantal vrijstellingen in een regio daalt, ontvangt het samenwerkingsverband extra financiële middelen. Dan staat de prikkel de juiste kant op en dat gaat mogelijk motiveren.'

Wat kan de consulent leerrecht doen in preventief opzicht?

Amptmeijer: 'We zijn veel aanwezig op de scholen. We adviseren de scholen en voeren preventieve gesprekken met leerlingen. Scholen vragen ons geregeld om advies. *Ik zie dat dit kind het niet redt om de hele week naar school te gaan. Wat kunnen we doen?* Ik zoek dan uit wat er aan de hand is, of er al hulpverlening betrokken is. Samen bekijken we wat er nog allemaal mogelijk is. Scholen zijn nog steeds afgescheiden van de hulpverlening, terwijl wij juist veel contact hebben

met jeugdteams en jeugdhulp. Omdat we veel aanwezig zijn op de scholen kloppen zij vaak eerder bij ons aan. Wij zijn laagdrempeliger.

Janssen: 'Natuurlijk zijn er ook nog scholen die ons zien als handhaver en ons vooral daarop aanspreken. Maar dat heeft ook met de naam te maken. Consulent leerrecht roept een ander beeld op dan leerplichtambtenaar. Die nieuwe naam gaat zeker helpen in onze positionering.

Tot slot, hoe wordt er gereageerd op de nieuwe functiebenaming?

Amptmeijer: 'We noemen het in elk overleg en krijgen veel positieve reacties.'

Janssen: 'Het klinkt toch ook veel positiever. Stel je voor, we gaan op huisbezoek bij een voortijdig schoolverlater en die is niet thuis. Dan doen we een kaartje in de bus. Voorheen durfden we bijna onze naam niet op dat kaartje te zetten en er kwam ook zelden een reactie op het verzoek contact op te nemen. We schaamden ons eigenlijk een beetje voor onze naam. Dat kan toch niet zo zijn! Je moet trots zijn op je beroep, met deze naam zijn we dat!' 🍷

Een baan met toekomst

Werk in Zicht in Dordrecht stoomt (voortijdig) schoolverlaters, statushouders, ex-gedetineerden en langdurig werklozen in tien weken klaar voor een baan met toekomst in de energietransitie.

Tekst Eveline aan de Wiel **Foto's** Jasper Hof

Werkgevers in de regio bepalen wat de deelnemers leren, zodat zij na het traject direct aan de slag kunnen. Daarmee slaat het project twee vliegen in een klap, vertelt projectleider Seyit Yeyden. 'We benutten de arbeidsreserves van specifieke doelgroepen die niet zomaar aan het werk komen én we dragen bij aan de enorme energieopgave waar we in de regio samen voor staan: een win-win-situatie.'

De loods van Werk in Zicht aan de Leerparkpromenade in Dordrecht, strategisch gevestigd tegenover de Duurzaamheidsfabriek, staat vol met technische installaties: van een laadpaal, vloerverwarming en een warmtepomp tot een compleet dak met zonnepanelen. Drie leermeesters leiden hier tientallen deelnemers per jaar

op voor een baan als assistent-monteur laadpalen, zonnepanelen of warmtepompen. Kandidaten die het traject succesvol afronden, kunnen direct aan de slag bij een werkgever in de regio.

Beproefd leer-werkconcept

Werk in Zicht is ontwikkeld vanuit De Beroepentuin, een leer-werkconcept met inmiddels zes vestigingen dat mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in korte tijd klaarstoomt voor banen in sectoren waar werkgevers staan te springen om personeel. Het succes van deze aanpak in Rotterdam trok de aandacht van het Leerwerkloket in Dordrecht, dat het concept eind 2021 onder de naam Werk in Zicht naar de Drechtsteden haalde.

'Geniet van de komende drie dagen, we zien je maandag om kwart voor acht'

Je moet laten zien dat je gemotiveerd bent'

Projectleider Yeyden, verbonden aan De Beroepentuin, is vanaf de start betrokken bij Werk in Zicht. 'Als we een nieuwe vestiging opzetten, beginnen we met het verzamelen van een groep lokale werkgevers. Zij denken mee over de inrichting van de leerwerktrajecten: welke kennis hebben de deelnemers nodig om sectoren te versterken? De werkgevers bepalen wat de kandidaten leren, zodat zij na een traject direct inzetbaar zijn.'

Kansen voor iedereen

Maïke Withaar, adviseur Leren en werken bij het Leerwerkloket Drechtsteden, voert de intakegesprekken met kandidaten. Ze merkt dat het project steeds beter gevonden wordt. 'In het begin werden kandidaten vooral aangedragen door de sociale dienst of het UWV, maar tegenwoordig hebben we ook contact met de penitentiaire inrichting in Dordrecht. Iedereen krijgt bij ons een kans, ongeacht het verleden.'

Ook de MatchMakers dragen potentiële kandidaten aan. Dit is een regionaal initiatief van onder meer leerplicht en

voortijdig schoolverlaten (LVS), RMC en de Sociale Dienst Drechtsteden, dat jongeren ondersteunt bij de oriëntatie op de onderwijs en arbeidsmarkt. 'Zelf kunnen we niet bij kandidaten langsgaan, maar de MatchMakers kunnen dat wel', vertelt Withaar. 'Het leggen van die verbinding is heel belangrijk.'

De intakegesprekken zijn vooral praktisch ingestoken. Withaar laat kandidaten de loods zien en vraagt naar uitkeringsgegevens. 'Als een kandidaat een uitkering ontvangt, dan is het aan mij om achter de schermen de financiering van het traject te regelen', vertelt Withaar. 'In principe is de afspraak dat de uitkerende instantie de kosten draagt. Als een deelnemer geen uitkering heeft, dan kan ik een financieringsaanvraag indienen bij een van de beschikbare budgetten in de Drechtsteden, bijvoorbeeld bij het Regionaal Mobiliteits-team (RMT) van de Drechtsteden.'

Om de drempel zo laag mogelijk te houden, kunnen deelnemers doorlopend instromen. 'Hoe langer de periode

'Samen kunnen we maatwerk leveren, kansen bieden én een steentje bijdragen aan de energietransitie'

tussen het intakegesprek en de start, hoe groter de kans dat een kandidaat alsnog afhaakt', merkt Withaar. 'Als er drie weken tussen zit, kan er in de tussentijd weer van alles gebeuren. Nu voeren we een intakegesprek en zeggen we: geniet van de komende drie dagen, we zien je maandag om kwart voor acht. Dat werkt het beste.'

Mogelijkheden zien

'Een van de eerste dingen waar we tijdens het traject aan werken, is de mindset', vertelt Erik Wesling, leermeester Loodgieterij. 'Deelnemers stappen binnen in de loods en krijgen hier de kans om aan hun toekomst te werken. Vaak zijn ze ergens tussen wal en schip gevallen of hebben ze in het verleden verkeerde keuzes gemaakt, waardoor ze het vertrouwen in hun toekomst zijn verloren. Soms duurt het even voordat de knop omgaat, maar hier gaan ze weer mogelijkheden zien.'

Het traject start met een beroepenoriëntatie van twee weken, waarin de kandidaten kunnen proeven aan de verschillende mogelijkheden. Vervolgens kiezen ze een beroep waar ze in de resterende acht weken gericht voor worden opgeleid. De opleiding bestaat voor 90 procent uit praktijklessen. De meeste deelnemers zijn visueel ingesteld, merkt Wesling. 'Zij leren het meest door met hun handen te werken. Als ze bezig zijn, nemen ze het stukje theorie ook sneller op.'

Niet iedereen die het traject start, rondt het succesvol af, erkent Wesling. 'De oriëntatiefase in de eerste veertien dagen benutten wij zelf ook om te kijken of een deelnemer voldoende gemotiveerd is. Kandidaten die zich alleen hebben aangemeld om de schoolbanken te ontwijken of niet te hoeven solliciteren, pikken we er zo uit. Daar nemen we afscheid van, want zij hebben ook weer een slechte invloed op de rest van de groep.'

Inzet loont

De kans op succes is niet altijd te voorspellen, merkt Withaar. 'Soms zijn kandidaten

in een gesprek laaiend enthousiast, om vervolgens niet op te komen dagen. Tijdens een intakegesprek druk ik kandidaten altijd op het hart: je moet laten zien dat je gemotiveerd bent, want daar kunnen wij iets mee.'

Want goede inzet loont. Bijvoorbeeld voor de kandidaat die dit voorjaar startte bij Werk in Zicht en het traject versneld doorliep. 'In drie weken had hij alles gedaan wat je maar kunt doen in de loods,' vertelt Withaar. 'De manager heeft zich hard gemaakt voor deze jongen en hem in contact gebracht met een werkgever, waar hij nu een bbl-opleiding volgt op mbo 3-niveau. Voor dit traject had hij vier jaar grotendeels gamend doorgebracht op een zolderkamertje, maar nu ziet zijn toekomst er heel anders uit.'

Ook voor werkgevers in de regio biedt het traject uitkomst, vertelt Arie Baars, adviseur bij Samsom Installaties in Alblasserdam. 'We hebben in de installatiebranche een schreeuwend tekort aan vakmensen. Dat is écht een probleem. Zelf zijn wij als installatiebedrijf gespecialiseerd in verduurzaming. Door het dynamisch inregelen van verwarmingsinstallaties verbruikt een gemiddeld huishouden al snel 15 procent minder gas: een gigantische besparing. Dat begint bij het vervangen van radiatorkranen. Die techniek is vrij simpel uit te voeren, maar daar heb je wél mensen voor nodig.'

Baars klopte aan bij Werk in Zicht en leverde specifieke kennis en materialen om deelnemers de techniek bij te kunnen brengen. 'De leermeester was heel geïnteresseerd, dus die heeft het verder opgepakt. Hij brengt de deelnemers nu de kennis bij die nodig is om radiatorkranen te vervangen, zodat zij na het traject direct bij onze klanten ingezet kunnen worden.'

Inmiddels heeft Samsom Installaties via Werk in Zicht een medewerker fulltime in dienst genomen. 'Dat gaat hartstikke goed', vertelt Baars. 'We hebben de maz-

zel dat het een vreselijk handige jongen is die nog veel meer in zijn mars heeft dan waarvoor hij is opgeleid. Daar zijn wij ontzettend mee geholpen. In dit soort constructies ben je als werkgever afhankelijk van het oordeel van de leermeesters, maar daar hebben wij bij Werk in Zicht alle vertrouwen in.'

Want vakmensen hebben niet alleen technische kennis nodig, benadrukt Baars. 'Wij werken altijd bij mensen thuis. Dat vraagt nogal wat qua instelling en gedrag. Daarom is ook de coaching van Werk in Zicht zo belangrijk.' Tijdens het traject wordt naast vakkennis nadrukkelijk aandacht besteed aan werknemersvaardigheden, beaamt Wesling. 'Zoals samenwerken, op tijd komen en klantvriendelijkheid. Deelnemers worden vier dagen in de week om 8 uur 's ochtends in de loods verwacht. Daar hebben we bewust voor gekozen, zodat zij al een beetje wennen aan de vroege begintijden in de bouw.'

Het succes van Werk in Zicht is vooral te danken aan de goede samenwerking in de regio, benadrukt Withaar. 'Als iedereen vanaf zijn eigen eilandje werkt, kom je niet ver. We hebben elkaar keihard nodig. Ik kan geen jongeren werven op straat, in buurthuizen of in de gevangenis, maar onze sociale partners in de regio hebben die mogelijkheden wél. We hebben de leermeesters nodig voor het opleiden en coachen van de deelnemers, De Beroepentuin voor de bemiddeling met bedrijven en werkgevers in de regio om deelnemers baangarantie te kunnen bieden. Samen kunnen we maatwerk leveren, kansen bieden aan een groep die zonder hulp niet makkelijk aan het werk komt én een steentje bijdragen aan de energietransitie. Dat hebben we in onze regio goed voor elkaar.'

Werk in zicht voor Jeffrey en Kiflezghi

Jeffrey (29) volgde een ICT-opleiding, maar slaagde er vervolgens niet in om een baan te vinden. Een jongerenwerker wees hem op Werk in Zicht. 'Als IT'er heb ik omleidingen gemaakt met fijne draadjes. Elektrotechniek is net zoiets, maar dan in het groot. Dus ik dacht: laat ik het maar proberen.'

Tot zijn verbazing, want hij vindt naar eigen zeggen niet snel iets leuk, begon Jeffrey er al snel plezier in te krijgen. 'Als je met elektriciteit werkt, moet je je kop erbij houden en goed luisteren wat er van je verwacht wordt. De leermeesters leggen alles goed uit en laten zien hoe het moet als je ergens niet uitkomt. Dat werkt fijn.'

Binnenkort gaat Jeffrey zich voorstellen bij de recruiters van Fokker Aerostructures in Papendrecht, waar hij hoopt mee te kunnen gaan bouwen aan onderdelen voor vliegtuigen. Daarnaast overweegt

hij om te leren programmeren, zodat hij zijn kennis kan verbreden. 'Ik heb nu verschillende opties,' beseft Jeffrey, 'maar ik weet in ieder geval zeker dat ik verder wil in de techniek. Dat past bij mij.'

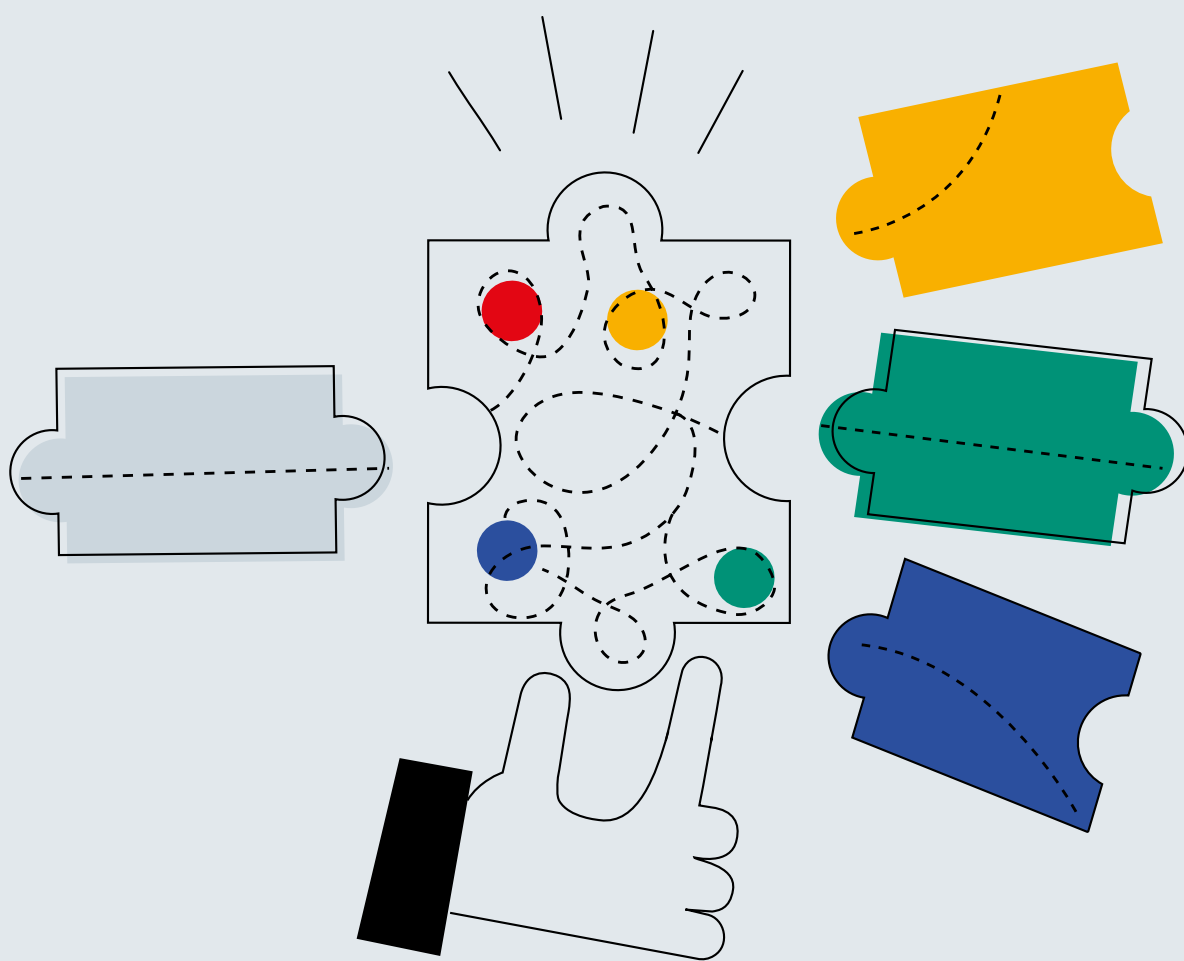
Ook voor Kiflezghi (20) zit het traject bij Werk in Zicht er bijna op. In de grond voor de loods is hij bezig met de laatste graafwerkzaamheden voor de aanleg van ondergrondse kabels en leidingen. Kiflezghi kwam via het UWV bij Werk in

Zicht terecht, nadat hij zonder diploma was uitgevallen uit het onderwijs. In amper drie maanden heeft hij veel geleerd. Niet alleen over de techniek, maar ook over zichzelf. 'Ik heb ontdekt dat ik het liefst buiten werk, samen met anderen. En ik heb geleerd hoe je goed samenwerkt met collega's.' Zodra Kiflezghi zijn inburgeringscursus heeft afgerond, kan hij als assistent-monteur infra in de regio aan de slag: samen met collega's én in de buitenlucht.

'Ik weet in ieder geval zeker dat ik verder wil in de techniek.'

Een tussenjaar voor mbo'ers

Jongeren met een vmbo-diploma op zak maken niet altijd een gemotiveerde keuze voor een vervolgopleiding. Studieswitch en schooluitval liggen op de loer. Havisten en vwo'ers die na hun eindexamen geen keuze kunnen maken, lassen een tussenjaar in. Maar vmbo-gediplomeerden kunnen dit niet: ze hebben nog geen startkwalificatie. Om studieswitch en uitval in het eerste mbo-jaar te voorkomen richtten verschillende ROC's een oriëntatiejaar in.

Tekst Susan de Boer **Illustratie** Welmoet de Graaf

'Het viel op dat er steeds meer eerstejaars van de opleiding Marketing en Communicatie tegen het voorjaar hun motivatie waren verloren', zegt Ella van der Weij, docent economische vakken en initiatiefnemer van het OriëntatieKeuzejaar (OK-jaar) bij ROC Curio in Breda. 'Als ik vroeg waarom ze voor de opleiding hadden gekozen, dan bleek de keus gebaseerd te zijn op wegstrepen. Techniek, Zorg of Groen leek ze niks, en dan kom je al gauw uit bij een brede sector als Economie en daarbinnen lijkt Marketing en Communicatie de beste optie. Ik hield ze vaak met veel moeite wel binnen, maar ideaal is het niet.'

Ontevreden studenten

Van de 90 bij Curio startende studenten Marketing en Communicatie waren er in het tweede jaar nog 60 over, bleek toen Van der Weij zich verder verdiepte in de problematiek. 'Ik deed in die tijd een master onderwijskunde en wilde de cijfers goed op een rijtje hebben. Landelijk ligt de studieswitch binnen het mbo op 8 procent. Maar bij economische opleidingen in het mbo is dat 25 procent. Dat is één op de vier studenten die ontevreden zijn, niet gemotiveerd, veel aandacht vragen van de mentor, begeleid moeten worden, passende roosters nodig hebben, enzovoort.' Niet-gemotiveerde studenten hebben een negatieve invloed op hun studiegenoten, las Van der Weij in een Rotterdams onderzoek. 'Dus eigenlijk moet je deze studenten meteen uit de klas halen, maar daar is geen capaciteit

voor.' Van der Weij kwam erachter dat sommige mbo's een oriëntatiejaar organiseerden voor studenten die niet konden kiezen. 'Met mijn onderzoeksresultaten ben ik naar het managementteam van Economie gegaan. Ik kreeg groen licht om een oriëntatiejaar voor de sector Economie te organiseren. Vorig jaar draaide het Oriëntatie-Keuzejaar als pilot. In april wist iedereen wat hij of zij wilde gaan doen.' Volgens Van der Weij is de belangrijkste succesfactor de tijd. 'Alsof het jaar verlichting brengt. Er staat niks op het spel, er hoeft niks, het geeft rust.'

Rust

Een van de opleidingen waar Van der Weij een voorbeeld aan nam, is het M-jaar dat ROC TOP in Amsterdam aanbiedt aan twijfelaars. 'M staat voor "Mind the gap"', zegt Marlous de Goede, docent en onderwijsontwikkelaar bij ROC TOP. 'Met "gap" bedoelen we de ruimte tussen twee jaren. Het oriëntatiejaar is bedacht en ontwikkeld door Elke van den Hout, moeder van een dochter die niet wist wat ze wilde. Vmbo-gediplomeerden zijn nog zo jong, pas 15 soms. Havisten en vwo'ers hebben langer de tijd. Met het M-jaar creëer je een jaar extra voor twijfelaars.'

Het programma van het M-jaar bestaat voor een deel uit generieke vakken, zoals Nederlands, Engels en rekenen/wiskunde. 'Studenten halen daarmee in één jaar een mbo-2 diploma. Dan hebben ze in elk geval een startkwalificatie aan het eind van de rit. Het M-jaar maakt nu deel uit

Kai Reijnaert (17), M-jaar

'De sportopleiding waar ik naartoe was gegaan, omdat ik sport wel leuk vond, was niet zo leuk als ik dacht. Toen ben ik bij het M-jaar terechtgekomen. Tijdens het M-jaar word je gestimuleerd om veel zelf te onderzoeken, je krijgt daar ook veel vrije tijd voor. In die vrije tijd deed ik een theaterklasje, en daar ontdekte ik dat ik goed ben ik acteren. Na veel auditierondes ben ik aangenomen op de opleiding voor filmacteur.'

'Je bent wel met school bezig, het is geen verliesjaar'

Lois Jonker (16), M-jaar

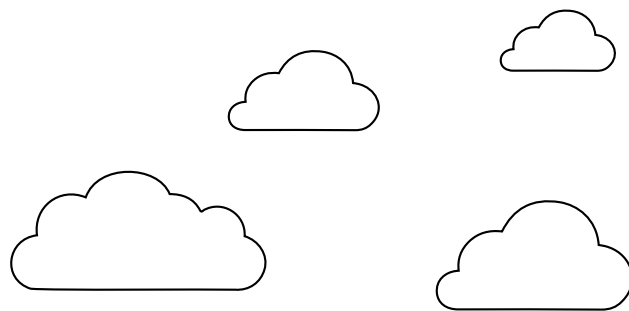
'Ik vond het zo moeilijk om te kiezen tussen alle opleidingen. In het M-jaar bezoeken we veel bedrijven en lopen we stage, we oriënteren ons zo breed mogelijk. Mijn eerste stage is bij een basisschool, ik ga activiteiten verzinnen voor de kinderen, de conciërge begeleidt me. Ook wil ik stage lopen bij een bedrijf voor interieurontwerp. We leren ook mailtjes schrijven en later dit jaar hoe je met belastingen moet omgaan, daar heb je altijd wat aan. Het is maar één jaar, langer zou ik het niet gedaan hebben.'

Amy Maasmans (17), OK-klas

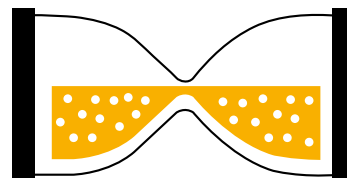
'In het tweede jaar van de opleiding luchtvaartdienstverlening kwam ik erachter dat ik het toch niet zo leuk vond. Het was heel anders dan het eerste jaar, stewardessenwerk blijkt best eentonig te zijn. Bij het OK-jaar krijg je verschillende vakken en er zijn veel uitjes naar opleidingen, dan kun je goed zien of iets je aanspreekt of niet. Wat mij leuk lijkt is werken bij een verkeersschool, rijles geven. Het OK-jaar is een goed tussenjaar om erachter te komen wat je wil en wat je kunt gaan doen. Je bent wel met school bezig, het is geen verliesjaar.'

Sander van Elteren (16), OK-klas

'Ik had eerder een opleiding gedaan voor videomaker. Maar dat viel toch tegen, en toen was ik bang om weer de verkeerde keuze te maken. Zoekend op het internet kwam ik het OK-jaar van Curio tegen. Ik ben nu een paar maanden bezig en het bevalt goed. We doen veel projecten in groepjes. De eerste weken deden we veel opdrachten waar je je eigen kwaliteiten in ontdekt. Daar kwam uit dat ik zelfstandig en ondernemend ben. Daarom denk ik dat ik iets in de economie-richting ga doen.'

'Er staat niks op het spel, er hoeft niks, het tussenjaar geeft rust'

van de studierichting Facility. Facilitaire dienstverlening is breed, er zijn stagemogelijkheden bij veel verschillende werkomgevingen zoals sportscholen, kinderparadijzen, basisscholen, kantoren. Daarnaast schenken we veel aandacht aan persoonlijke ontwikkeling, we organiseren bedrijfslessen en gastlessen, we stimuleren dat ze zich oriënteren op andere opleidingen' Het M-jaar loopt goed: vorig jaar kwamen er 18 studenten op af, dit jaar zijn dat er al 30. Ook De Goede stelt vast dat het M-jaar rust biedt aan twijfelende studenten. 'Ze genieten echt van het tussenjaar. Ze doen vaardigheden op waar ze altijd wat aan hebben, zoals netwerken.'

Het programma dat Van der Weij voor het OK-jaar op het Curio ontwikkelde lijkt op het M-jaar. Ook hier halen de studenten in een jaar een startkwalificatie en bestaat een groot deel van het programma uit persoonlijke ontwikkeling, gastlessen en bedrijfsbezoeken, naast de vakken die nodig zijn om een mbo-2-diploma te halen.

Actieve houding

Zowel De Goede als Van der Weij stellen specifieke voorwaarden aan de studenten. 'Het moeten ondernemende studenten zijn. We vragen veel eigen inbreng, ze krijgen niet klassiek les', zegt De Goede. 'Belangrijk is ook dat ze echt niet weten welke studierichting ze willen doen.' Van der Weij stelt als voorwaarde dat studenten kunnen laten zien welke oriëntatie ze al achter de rug hebben. 'Ik kan ze niet helpen als ze zelf geen actieve houding hebben, dan zitten ze hier niet goed. Als een student liever passief is, kan hij of zij

het beste regulier onderwijs volgen.' Bij die actieve houding hoort ook dat studenten meedenken over het programma. 'We vragen steeds feedback', zegt Van der Weij. 'We hebben een programma samengesteld, maar ze zijn er onderdeel van, ze hebben invloed op wat we doen.' De Goede: 'Studenten komen ook zelf met ideeën. Iemand wilde bijvoorbeeld naar de Herman Broodacademie.' De groep zelf heeft ook een positieve invloed, merkt Van der Weij. 'Ze vinden het fijn dat ze niet de enige zijn die moeite heeft met keuzes maken. Het voelt vaak naar, de rest weet het al en jij zit maar te dubben.'

Toekomst voor het tussenjaar

Het merendeel van de studenten gaat na het oriëntatiejaar door in een andere opleiding op mbo-4-niveau. Het pilotjaar van Van der Weij telde 16 studenten, waarvan er twee tijdens het jaar toch zijn uitgevallen. 'Drie zijn gaan werken, onder wie een student die naar het buitenland ging. Anderen zijn doorgedaan in de juridische richting, de bouw, verpleegkunde, office management en horeca.' Bij De Goede is het scala aan vervolgoopleidingen net zo breed. Beiden zien toekomst voor het tussenjaar voor mbo'ers. Van der Weij: 'Vorig jaar noemde ik deze opleiding 'Oriëntatieklas economie', en viel hij onder Economie alleen. Door de uitstroom naar verschillende sectoren hangt de opleiding nu onder de brede Curio-vlag en kan ik het oriëntatiejaar vanuit alle sectoren aanbieden.' De Goede: 'We willen zo snel mogelijk een eigen Crebo-code voor het M-jaar, zodat het oriëntatiejaar ook vanuit de overheid een erkende opleiding wordt.' 🍷

10 jaar op weg met de **PHB-cyclus** voor **boa's**

Per 1 januari 2023 krijgt het examen BOA Basisbekwaamheid een aangepaste invulling en start een nieuwe cyclus Permanente Her- en Bijscholing (PHB). Tien jaar na de start van de eerste cyclus voor het domein Onderwijs zijn verdere professionalisering van het beroep van leerplichtambtenaar en maatschappelijke veranderingen de belangrijkste redenen voor een update. Wat gaan leerplichtambtenaren ervan merken?

'De samenleving verandert, de problematiek verandert'

In 2013 startten de BOA-examens en PHB-cyclus op initiatief van het ministerie van Justitie, vertelt Carola Kelholt, toetsdeskundige en ambtelijk secretaris voor de examencommissie van het domein Onderwijs bij de Exameninstelling Toezicht en Handhaving (ExTH). In domein III (Onderwijs), waar leerplichtambtenaren onder vallen, ging in 2013 de eerste cyclus van start. 'De PHB-cyclus duurt vijf jaar', legt Kelholt uit. 'Inmiddels zijn we bijna tien jaar op weg en staan we vlak voor de start van de derde cyclus.'

De tweede cyclus, die startte in 2018, sloot nog sterk aan bij de eerste, al kwam wel het MAS-examen als vierde module erbij. Maar de wereld staat niet stil. 'Gaandeweg ontwikkelt het beroep zich verder, de samenleving verandert, de problematiek verandert, er worden andere eisen gesteld. Het is dan ook goed om de cyclus van een update te voorzien', zegt Kelholt. Wat ook meespeelt: het kwalificatiedossier voor de mbo-opleiding voor boa's gaat veranderen. Samen met ontwikkelingen in het veld riep dat de vraag op of het niet goed zou zijn om, domeinoverstijgend, nog eens goed te kijken naar de hele opzet van de BOA-Basisbekwaamheid en de PHB-cyclus. Dat heeft geleid tot een aantal vernieuwingen.

Wat houden de vernieuwingen in?

Tot nu toe bestond de PHB-cyclus uit twee theorietoetsen en twee praktijktoetsen. De ene theorietoets behandelde het werk van een boa en het wetstelsel in z'n algemeenheid. In de andere theorietoets werd ingezoomd op de wettelijke kaders van het specifieke domein. In het geval van leerplicht gaat het dan in de eerste plaats om de Leerplichtwet, maar ook om de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS). In de nieuwe opzet is er één theorietoets. Die bestaat grotendeels uit domeinspecifieke vragen, aangevuld met enkele relevante zaken over strafrecht en strafvordering, bijvoorbeeld de wettelijke vereisten die gesteld worden aan het proces-verbaal (pv).

Ook de twee praktijktoetsen veranderen van opzet. Dat worden een nieuwe mondelinge toets en een nieuwe schriftelijke toets. Bij de mondelinge toets staat in alle domeinen bejegening centraal, omdat boa's te maken

hebben met steeds mondiger en kritischer burgers. Aangezien bij een 'heterdaadje' het gesprek en hoe je met iemand omgaat anders is dan wanneer iemand op uitnodiging naar een kantoor komt, zoals bij leerplicht vaak het geval is, is de invulling per domein ook anders. 'Zo'n gesprek heeft een andere aanloop', verduidelijkt Kelholt. 'Er is in het geval van leerplicht vaak al een dossier, misschien is er al een waarschuwing verstuurd en het gaat ook over andere problematiek. Daarom komt de nadruk meer te liggen op gespreksvaardigheden. Denk bijvoorbeeld aan goed luisteren en vragen stellen, zodat je informatie kunt verzamelen die je nodig hebt voor een goed vervolg van je onderzoek.' Eerder was er het onderdeel sanctionerend optreden, waarin kandidaten een verhoorgesprek hadden en meteen daarna het pv moesten opmaken. 'Dat verhoorgesprek had minder dat onderzoekende karakter. Dat is nu dus, samen met de bredere gespreksvaardigheden, veranderd om aan te sluiten bij de praktijk.' Bij het examen worden daarom straks twee gesprekken gevoerd, een verkennend, onderzoekend gesprek en een kort verhoor om de formele gang rond zo'n gesprek, inclusief de melding van de cautie en recht op rechtsbijstand, te toetsen.

Invulling op maat

De schriftelijke module draait in alle domeinen om waarnemen, verslagleggen en effectief en objectief rapporteren. Ook daarbij verschilt de invulling weer per domein. Voor het PHB-examen Waarneming en Verslaglegging van het domein Onderwijs moeten de kandidaten op basis van een dossier en een op film getoonde verklaring een pv opmaken.

Daarin moet de relevante informatie staan, zodat het Openbaar Ministerie een goede basis heeft voor verdere behandeling.

De vierde module - de PHB bestaat uit vier modules - heeft ook een nieuwe vorm. Voorheen bestond deze module uit een examen over de MAS, die in 2018 tegelijk met de nieuwe cyclus is geïntroduceerd. In de nieuwe opzet bestaat de vierde module uit een geaccrediteerde opleiding of training over onderwerpen die door de examencommissie, op basis van input uit het werkveld, zijn vastgesteld. De trainingen moeten, om in aanmerking te komen voor accreditatie, aan bepaalde (inhoudelijke) eisen voldoen. De examencommissie geeft daarvoor de kaders. Op die manier krijgt bijscholing ook concreet vorm.

Voorbeelden van trainingsonderwerpen voor het domein Onderwijs zijn de AVG, de Wpg, handhaven bij complexe casuïstiek, passend onderwijs en leerrecht en de MAS. Welke training de kandidaat volgt is een keuze die in onderling overleg door de werkgever wordt gemaakt. Na het volgen van de geaccrediteerde training ontvangt de kandidaat hiervoor een certificaat.

De aanpassingen gaan per 1 januari 2023 in. Examens die vanaf dat moment worden afgenomen, volgen de nieuwe opzet.

Wil je meer weten over de nieuwe cyclus? Op exth.nl vind je een roadmap en ook de exameneisen die per onderdeel door de examencommissie Onderwijs voor domein III zijn vastgesteld. 🍷

Permanente her- en bijscholing 2023 - 2028

Nieuwe situatie

Grip

Perspectief
voor
thuiszitters

Leerlingen uit het voortgezet onderwijs, allemaal al lange tijd thuis zonder onderwijs, maken bij Grip in Arnhem een nieuwe start. Ze willen niets liever dan gewoon naar school, net als ieder ander van hun leeftijd, maar het lukt eenvoudig niet. Een unieke combinatie van onderwijs en zorg maakt dat deze jongeren in een kleinschalige, veilige setting de draad langzaam weer oppakken.

Tekst Yolvanthe van der Ree **Foto's** Team Grip

Op de vraag “Waar zit je over 3 jaar?”, antwoordt Morris stevig: “Dan zit ik weer op school!”. Tom ziet zichzelf in een beroepsopleiding, mbo of hbo, net wat haalbaar is. Dromen hebben ze volop, deze jongeren. Die dromen ook verwezenlijken is voor hen wat lastiger dan voor menig andere middelbare scholier. Zo zou Elise graag een bijbaantje willen hebben, maar dat lukt door haar angststoornis nu niet. Want wat als ze een paniekaanval krijgt op het werk? Toch durft ook zij al verder te kijken na Grip, naar de tijd dat ze een creatieve opleiding volgt. Of Caleb, die in transitie is en probeert zijn angsten als gevolg van pesten op school van zich af te schudden. Ook hij droomt van een baan in de creatieve industrie en gaat hopelijk ooit naar ArtEZ, de kunstacademie in Arnhem.

De leerlingen bij Grip kampen met complexe internaliserende problematiek als angsten, depressie en autisme. Naar school gaan lukt niet meer. Om deze jongeren op weg te helpen hun dromen te verwezenlijken, om grip te krijgen op hun leven op school en thuis, werkt een team bestaande uit zeer ervaren docenten uit het vso en ambulante behandelaren uit de jeugdhulpverlening, nauw samen. De drie docenten in de rol van trajectcoach of leer- en groepcoach en de drie jeugdhulpverleners in de rol van leefcoach. Een GZ-psycholoog ondersteunt de coaches en een psychomotorisch therapeut haalt de jongeren wekelijks een uur bewust ‘uit hun hoofd’.

‘Door een stip aan de horizon te zetten, leven ze op’

Gewoon doen

Anita Kluit is trajectcoach en stond vanuit VSO Mariëndael, onderdeel van schoolbestuur De Onderwijsspecialisten, aan de wieg van Grip. Met collega Netty Sommeling zag zij in de praktijk dat leerlingen die langere tijd buiten het onderwijs stonden, meer nodig hebben dan ‘vakken bijspijkeren’. ‘Er is veel meer aan de hand en met name het mentale stuk vraagt veel aandacht. Vandaar dat onderwijs niet zonder zorg kan. Aanbod waarin beide samengaan, bestaat helaas niet. Dus gingen we, gesteund door het college van bestuur van De Onderwijsspecialisten, zelf aan de slag.’ Het was een lange weg vertelt Anita Kluit. ‘Veel partijen waren enthousiast, maar niemand durfde het aan het traject ook daadwerkelijk te gaan uitvoeren. Binnen de wet- en regelgeving was geen plek én geen geld voor een programma als Grip. Uiteindelijk heeft samenwerkingsverband De Verbinding het vertrouwen in ons en in het plan uitgesproken. “We gaan het gewoon doen”, dat was kort samengevat de

'Het was trekken en knokken, maar we hebben iets moois neergezet'

reactie. We konden verder met ontwikkelen en op zoek naar een zorgpartner.' Na alweer een zoektocht committeerde ook de directeur van at.zorg zich aan het plan.'

Dat dat goed heeft uitgepakt, blijkt wel uit het feit dat Grip sinds dit (derde) schooljaar de pilotstatus heeft afgeschud. Het onderwijszorgarrangement is ingebed in het reguliere aanbod van De Verbinding. Erica Jordans, programmadirecteur kwaliteit en beleid van dit samenwerkingsverband kan er kort over zijn: 'De resultaten zijn gewoon goed, punt. Het brengt de leerlingen wat we hoopten, nieuw perspectief en, in enige vorm, hervatting van de onderwijsloopbaan. Tuurlijk was het spannend. Een plan kan er op papier nog zo goed uitzien, het moet zich in de praktijk nog wel bewijzen.' Grootste succesfactoren zijn wat Jordans betreft rust, aandacht, het vaste malletje loslaten en kijken naar wat nodig is.

Sinds dit schooljaar is het principe 'geld volgt leerling' van kracht, vertelt Jordans. 'Als de school waar de leerling staat

ingeschreven niet kan bieden wat hij of zij nodig heeft, wordt de leerling voor een bepaalde periode 'uitbesteed' aan Grip. Het samenwerkingsverband financiert het onderwijsdeel van het arrangement voor een heel jaar vooruit. Op basis van het aantal lessen brengen we een bedrag per week in rekening bij de school waar de leerling ingeschreven staat. De zorg komt volledig voor rekening van de gemeentes. Inmiddels hebben we met gemeentes afspraken kunnen maken over Grip. Als alle deskundigen het erover eens zijn dat Grip een goede interventie is voor een jongere, dan geeft elke gemeente in onze regio een indicatie af. Dat loopt bij de ene gemeente soepeler dan bij de andere, maar uiteindelijk komt de indicatie er altijd.'

Geen druk

Op de Grip-locatie, in het centrum van Arnhem, is er niets wat aan school herinnert en dat is niet voor niets. Veel jongeren hebben negatieve ervaringen opgedaan, angsten ontwikkeld en moeten het vertrouwen vanaf de grond opbouwen. Vandaar dat het eerste doel van Grip is dat de jongeren het

leuk hebben, dat ze graag komen. Er is totaal geen druk. "Het is fijn dat je er bent", dat straalt iedereen uit. En ook al is de verwachting bij alle jongeren dat ze terug zullen gaan naar onderwijs; de opbouw volgt de individuele mogelijkheden en belastbaarheid. Voor sommige jongeren start het traject met een uur per week. Dat aantal uren breidt zich meestal al rap uit, zo leert de ervaring. Anita Kluit: 'Komen blijkt moeilijker dan aanwezig zijn. Dus als de drempel eenmaal is genomen en ze zijn een paar keer binnen geweest, willen ze al snel vaker komen. Gemiddeld zijn de jongeren drie dagen per week aanwezig.'

De jongeren blijven tijdens het Grip-traject ingeschreven op de school van herkomst. Het zijn de verzuimcoaches van het samenwerkingsverband (bekostigd uit regionale VSV-gelden), die de jongeren aanmelden. Zij blijven betrokken gedurende het traject en denken mee over een vervolg. Ook de samenwerking met ouders is erg belangrijk, vertelt leefcoach Hanneke Borg. 'Wij kijken altijd vanuit een systemisch perspectief. Soms, als een leerling het heel moeilijk vindt om naar de locatie te komen, kijken we met ouders en de al betrokken hulpverlening hoe we deze stap zo klein mogelijk kunnen maken. We werken hierbij laagdrempelig en outreachend. We doen dan spelletjes of nemen een jongere mee naar buiten voor een activiteit. Ook in schoolvakanties houden we vanuit zorg contact. Gekoppeld aan de doelen proberen we in deze periode een passende activiteit te ondernemen. We gaan een keer naar de bioscoop of maken een wandeling.'

Het programma

Starten bij Grip betekent commitment aan het hele programma, zegt Anita Kluit. 'Soms willen jongeren bij ons komen om vakken in te halen. Dat is in het begin echter helemaal niet aan de orde. Daar gaan we dus ook niet in mee. Grip is het hele pakket bestaande uit onderwijs en zorg.' De jongeren zijn zich daar terdege van bewust, blijkt tijdens een presentatie. Tobias zit aan de knoppen en laat samen met de andere leerlingen zien hoe Grip in elkaar steekt. De basis van het programma is de driehoek Sociaal, (fysieke en mentale) Gezondheid en Leren. Tobias noemt het 'de driehoek van blij zijn'. 'Als alle drie in orde zijn, dan is het leven makkelijker.' Maar sociaal en gezondheid staan voorop, legt hij uit. 'Als die niet goed zijn, kun je ook niet leren.' Elise vertelt wat er op het programma kan staan in het kader van gezondheid. 'Bijvoorbeeld lessen over angsten, hoe je daarmee kan omgaan. Of over

slaap en wat je kunt doen om beter te slapen. Ik ging altijd pas om 2 uur slapen en werd dan veel te laat wakker. Nu drink ik geen koffie meer en leg ik m'n telefoon 's avonds weg. Dat helpt.'

Binnen Grip doorlopen de leerlingen vier fasen. Per fase zijn doelen geformuleerd die iedereen moet halen, maar die niet in chronologische volgorde afgevinkt hoeven te worden. Het kan goed zijn dat je al werkt aan doelen uit fase 3, terwijl je nog doelen uit de fasen daarvoor moet halen. De eerste fase is Observatie en contact, gevolgd door Ontwikkeling en groei, Voorbereiding op instroom en Instroom en nazorg. Er is geen tijd gekoppeld aan de fasen, ieder doorloopt ze in zijn of haar eigen tempo. Gemiddeld brengen de leerlingen zes maanden tot een jaar door bij Grip. Morris en Caleb zijn beiden pas kortgeleden gestart en zitten dus in fase 1. Sjors is er al wat langer en zit ook in fase 1. 'Omdat het allemaal een beetje tegenzat', legt hij uit. Met een coach bespreekt iedere leerling hoe ver hij of zij is met elk fase-doel, wat lastig is en wat juist goed gaat. Elise, fase 3, vertelt dat het werken aan de doelen leidt tot een positieve mindset. 'Je ziet dat je stappen maakt en dat je op de goede weg bent. Dat motiveert.'

Naast de fase-doelen zijn er de acht grepen waarop Grip is gebaseerd, vaardigheden die je nodig hebt op school en thuis. De grepen variëren van 'ik zoek en verwerk informatie' tot 'ik werk zelfstandig' tot 'ik denk na over

mezelf' en 'ik kan omgaan met verandering en emoties'. Elke greep is onderverdeeld in subgrepen. De leerlingen houden bij welke vaardigheden al best sterk ontwikkeld zijn en welke voor hen nog lastig zijn. Daar gaan ze dan gericht mee aan de slag onder begeleiding van een van de coaches.

Toekomstperspectief

De loopbaanoriëntatie en -begeleiding van trajectcoach Anita Kluit start al direct in fase 1. 'Dat doen we om een toekomstperspectief te schetsen. Deze jongeren hebben veel negatieve en faalervaringen opgedaan en zijn hun zelfvertrouwen kwijt. Dat willen we weer opbouwen. Door een stip aan de horizon te zetten, leven ze op. We brengen alles in kaart en werken alle mogelijke routes uit. Ze zien dat er nog veel mogelijk is en dat werkt motiverend. Als ze een idee van een richting hebben, geven ze een presentatie voor hun ouders en een coach. De feedback die ze krijgen nemen ze mee en vervolgens maken ze een keuze voor de richting waarin ze verder gaan. Soms kiezen we in die fase voor een stage om te onderzoeken of de ingeslagen weg de juiste is.'

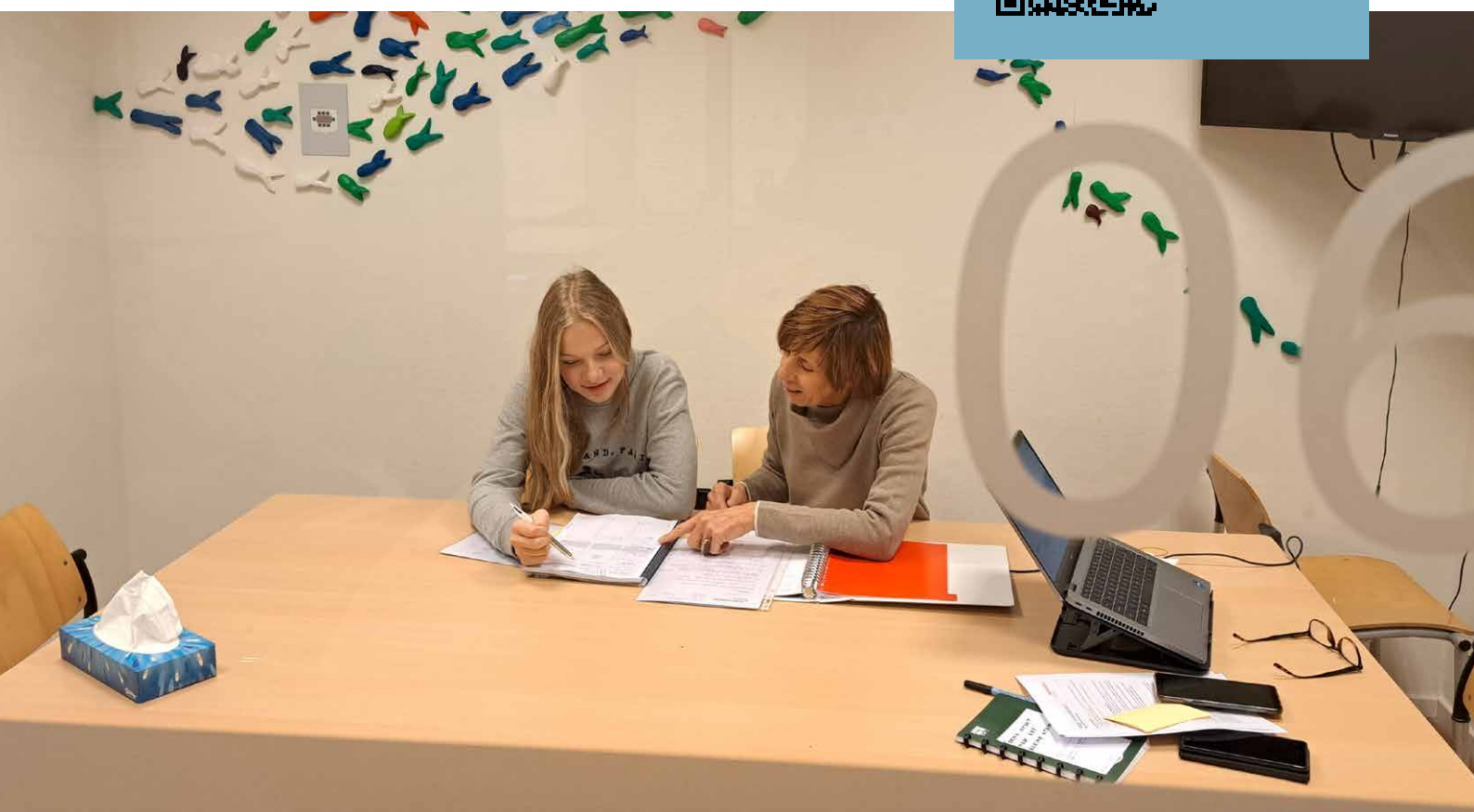
Groepsactiviteiten zijn er ook vanaf de start, elke dag. Het Grip-team gelooft in de kracht van de groep, in de kracht van herkenning en elkaar helpen om weer te durven en te doen. Leer- en groepscoach Netty Sommeling begeleidt de interactie tijdens de actieve fysieke opdrachten, spelletjes of gesprekken. De fase-doelen en grepen zijn integraal onderdeel van deze activiteiten.

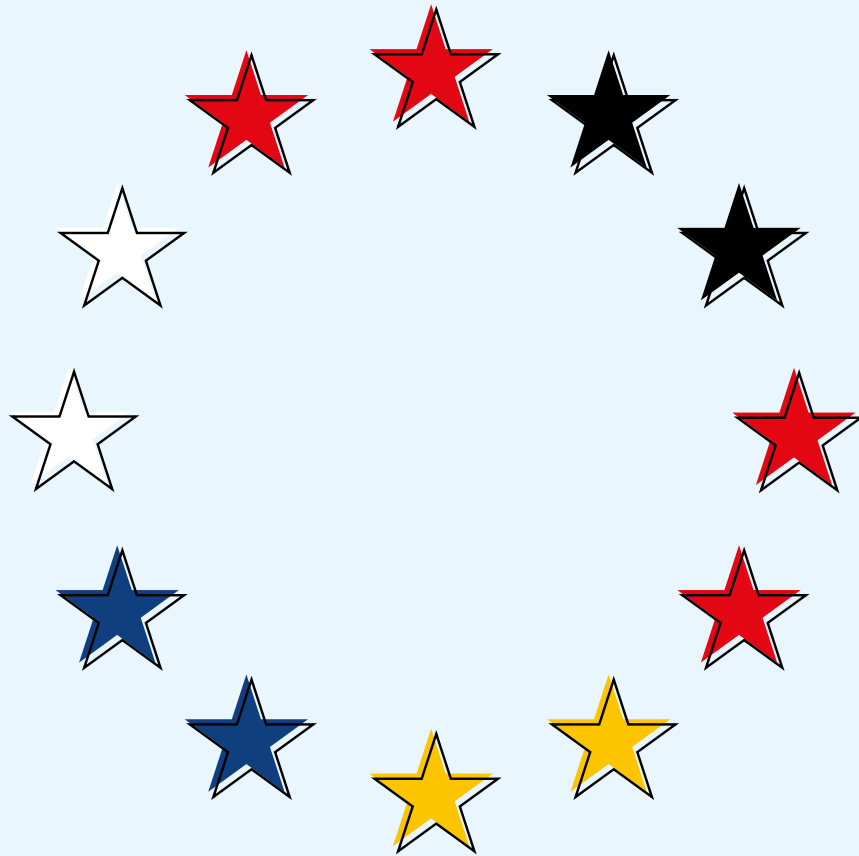
Als de jongeren enigszins op de rit zijn in fase 1, krijgen ze langzaam maar zeker vakken aangeboden. Nicolle Neelis, een van de leercoaches, biedt Engels en Nederlands aan. Materiaal voor de overige vakken komt van de school van herkomst. Bij Grip wordt vooral gewerkt aan leerstrategieën die de jongeren in staat stellen hun schoolwerk op hun eigen manier aan te pakken.

Heel tevreden en ook heel trots. Dat antwoorden alle coaches op de vraag hoe ze nu kijken naar Grip. Hanneke Borg: 'Het was trekken en knokken, maar we hebben iets moois neergezet. Zowel vanuit onderwijs als vanuit zorg staat er iets heel stevig.'

Als vertegenwoordiger van het samenwerkingsverband kan Erica Jordans dit alleen maar beamen. En ja, het zou mooi zijn als een voorziening als Grip niet meer nodig zou zijn als er echt passend onderwijs gerealiseerd is. 'Maar', zegt zij, 'ik ga ervanuit dat er altijd een groep leerlingen zal zijn voor wie dit soort specifieke maatwerktrajecten nodig is. En dat moeten we dan zo goed en kansrijk mogelijk organiseren. Met Grip willen we het goede voorbeeld geven.' 🍷

Meer informatie

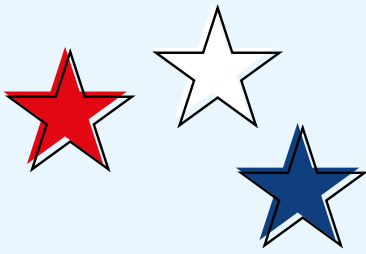

Problematisch verzuim in de grensregio

Hoe om te gaan met problematisch verzuim van Nederlandse leerlingen die in Duitsland wonen en in Nederland op school zitten? Dat was de vraag waar leerplichtzaken regio Nijmegen zich voor gesteld zag.

Daarvoor liet zij in kaart brengen hoe groot het probleem daadwerkelijk is.

Een Nederlandse leerling wonend in Duitsland, zestien jaar oud, komt al een tijdje niet meer naar school. Willem van Wamel, leerplichtambtenaar in de gemeente Berg en Dal, vertelt over een praktijkgeval van een paar jaar geleden. 'Ik heb gebeld met zijn moeder en zij vertelde me dat ze haar zoon niet meer het bed uit krijgt.' Gameverslaving, te laat naar bed. En omdat hij ingeschreven staat op een Nederlandse school heeft hij ontheffing gekregen van het Duitse Schulamt om in Nederland naar school te gaan. 'Ik kan deze leerling niet oproepen, omdat hij niet woonachtig is in Nederland. Wettelijk gezien had ik hier niet eens bij betrokken mogen raken, ik kan alleen adviseren. Tegelijk vraagt de school wat ze kan doen. De onderwijsinspectie heeft hen gewezen op de zorgplicht voor deze leerling. Maar de school staat machteloos omdat ze geen contact kan krijgen met de leerling. Ook het samenwerkingsverband kwam geen stap verder.' Toen Van Wamel contact opnam met Jeugdbescherming Gelderland en dat meldde aan de moeder vond ze het te spannend worden en zag ze overal van af. En zo sudderde de kwestie voort. 'Inmiddels is die jongen 18 en heeft de school hem uitgeschreven.'

Projectgroep

Maanden geleden trok er een school uit de regio Nijmegen aan de bel met de vraag hoe te handelen. Daarop bleek dat meer scholen en ook leerplichtambtenaren het probleem herkenden en werd er dit voorjaar een projectgroep gestart. Dolf Kutschenreuter, beleidsambtenaar onderwijs bij de gemeente Nijmegen en projectleider: 'Niemand bemoeit zich met deze leerlingen en dat is een probleem waar een oplossing voor moet komen.' Allereerst moest het probleem in kaart gebracht worden. 'Is dit iets regionaals of speelt het in alle Nederlands-Duitse grensregio's?', vat Erik Keppels van KBA Nijmegen, het onderzoeksbureau dat gespecialiseerd is in onderwijsvraagstukken, het onderzoek samen. 'We benaderden scholen in de grensregio, zo'n 650, met bijvoorbeeld vragen of ze het probleem herkenden en hoeveel leerlingen het bij hen betrof. Daaruit werd duidelijk dat het inderdaad langs de hele grens speelt en dat er van de zeven- à achthonderd in Duitsland wonende leerlingen zo'n 300 tot 350 problematisch verzuim vertonen en/of achterliggende

problematiek hebben en bij ongeveer de helft daarvan komen de scholen en instanties niet tot een passende oplossing. En dan hebben we het over primair en voortgezet onderwijs.' Zeer waarschijnlijk speelt het probleem ook in het mbo, maar daar heeft KBA geen inzicht in gekregen.

Waar de projectgroep aanvankelijk bestond uit vertegenwoordigers van leerplicht en jeugdzorg uit de regio Nijmegen en hun Duitse collega's uit Kreis Kleve, haakten later ook de regio's Enschede en Venlo aan. Keppels: 'Het betreft gezinnen die naar Duitsland gaan omdat de huizenprijzen daar lager liggen, maar die verder de taal nauwelijks spreken en slecht geïntegreerd zijn. Ook zijn er voorbeelden van mensen die na een vechtscheiding minder makkelijk traceerbaar willen zijn of die op een andere manier zorgmijndend gedrag vertonen.' 'En bij de leerlingen die het betreft', vult Van Wamel aan, 'zie je nogal eens drugs- of gameverslaving.'

'Het probleem speelt langs de hele grens'

Voorwaarden

Een belangrijke stap in de richting van een oplossing is volgens Kutschenreuter als het Duitse Schulamt voorwaarden gaat stellen aan de ontheffing. 'Als zij via de Nederlandse school of via de Nederlandse leerplichtambtenaar bericht krijgen dat een leerling problematisch verzuim vertoont, helpt het enorm als ze kunnen dreigen met het intrekken van de ontheffing. Dat zou betekenen dat de leerling voortaan in Duitsland naar school moet.' Het is Kutschenreuters verwachting dat ouders dat zo veel mogelijk zullen willen voorkomen. 'Bij het overgrote deel van deze leerlingen gaat het gewoon goed. Maar ik denk dat het geen kwaad kan om vooraf te waarschuwen wat de consequenties kunnen zijn als je in Duitsland gaat wonen en je kind in Nederland naar school wilt laten gaan.' Een andere oplossing is aanpassing van de

wet- en regelgeving. 'Als de bevoegdheden van leerplichtambtenaren worden uitgebreid, zodat zij wel iets te zeggen krijgen over deze leerlingen, is dat ook een stap vooruit. Ingrado zou daarin ook een rol kunnen spelen, bijvoorbeeld door lobbywerk in Den Haag.' Van Wamel wijst erop dat naast het optreden tegen verzuim er ook een verandering in de zorgstructuur noodzakelijk is. 'Nu valt deze groep leerlingen tussen wal en schip en ik vind dat we dat niet moeten laten gebeuren.'

Vervolgtraject

Om alle afspraken die er tot nu toe gemaakt zijn verder uit te werken en aan te scherpen, is er dringend behoefte is aan een vervolgtraject, meent Kutschenreuter. Graag ziet hij dat er een tweetalige handleiding komt, die in grove lijnen al bestaat, maar nog verder verfijnd zal moeten worden. 'Als iedereen aan beide zijden van de grens precies weet welke stappen er nodig zijn om deze leerlingen te kunnen helpen, verwacht ik dat we het probleem kunnen oplossen.' Zover is het nog niet, voorsnog zijn er geen afspraken voor een vervolg gemaakt. 'Terwijl dat nu goed zou kunnen', vindt Keppels. 'Wij hebben in ons onderzoeksrapport enkele oplossingsrichtingen geschetst, zoals aanpassing van wet- en regelgeving. Nu is er momentum om door te pakken. Het zou jammer zijn als dit niet wordt voortgezet.' Dat vinden ook Kutschenreuter en Van Wamel. Kutschenreuter: 'Als je kijkt naar de cijfers zou je kunnen concluderen dat het geen supergroot probleem is. Maar als we dit geen vervolg geven, gebeurt er helemaal niets. En als je bedenkt dat dit mogelijk al tientallen jaren speelt, vind ik dat er nu toch zo snel mogelijk iets geregeld moet worden voor deze leerlingen.' 🍷

Download hier het rapport

10 vragen aan...

Melchior Wammes

lid Adviesraad EigenWijsheid

1 Je zet je in voor een inclusiever onderwijsstelsel, wat drijft jou om dit te doen?

'Onderwijs is voor mij allesbehalve vanzelfsprekend. Ik heb schooltrauma's opgelopen en inmiddels heb ik op 12 plekken onderwijs gevolgd. Vrijwel overal werd ik weggestuurd, terwijl ik juist dolgraag wilde leren. Tot op heden heb ik moeten vechten voor mijn recht op onderwijs. Ik weet hoe het voelt om niet naar school te kunnen gaan en wat de gevolgen kunnen zijn. Ik kan het me niet veroorloven om niets te doen.'

2 Wat is het doel van Adviesraad EigenWijsheid?

'Begin 2021 kwamen het LAKS en Prinses Laurentien met het idee van een structurele vertegenwoordiging van thuiszitters. Er moest meer mét leerlingen, in plaats van over hen worden gesproken. Mijn collega's en ik hebben op de uitnodiging gereageerd, sindsdien hebben we elkaar nooit meer losgelaten. Onze ervaringen zijn verschillend, maar wat we gemeen hebben is dat we de overheid niet hebben ervaren als bondgenoot, maar vooral als bedreiging. We voelden ons zelden gehoord. Inmiddels geven we gevraagd en ongevraagd advies aan iedereen die zich bezighoudt met onderwijs. Wij voelen het vuur van binnen om te strijden voor oplossingen.'

3 Wat wil je veranderen aan het Nederlandse onderwijssysteem?

'We hebben met de adviesraad een 11-puntenplan opgesteld om de problemen bij de wortels aan te pakken. Ik heb drie favorieten: het hoorrecht, het recht om gehoord te worden en te weten wat er met je input gebeurt. Het leerrecht, een afdwingbaar recht op ontwikkeling zodat je altijd ergens kunt aankloppen als je wel wilt leren. Tenslotte vind ik dat er geen dwang- en drangmaatregelen meer toegepast mogen worden op leerlingen en ouders.'

4 Wat is voor jou het belang van praten over aanwezigheid in plaats van over afwezigheid?

'Het lijkt een klein verschil, maar bij de focus op afwezigheid belandde je snel bij repressieve maatregelen, waarschuwingen en

straffen. Werken aan schoolaanwezigheid stimuleert preventie-achtige maatregelen. Maar het is niet genoeg. Er wordt pas gehandeld als de leerling afwezig is. Zou het niet mooi zijn als er al oprecht wordt geluisterd voordat er iets misgaat? Ook lijkt het bij de term "schoolaanwezigheid" te gaan over presentie in een schoolgebouw, niet of een leerling zich ontwikkelt en veilig voelt. Laten we focussen op aanwezigheid van onderwijs op de plaats en tijd waar dat het beste gaat.'

5 Jij hebt lang thuis gezeten zonder onderwijs. Wat had voor jou het verschil kunnen maken?

'Ik wilde dolgraag naar school, maar werd nergens toegelaten. Vaak had men mij niet eens ontmoet. Ik denk dat scholen schrokken van mijn dossier en van mijn leerplichtontheffing. Het was loodzwaar om van die ontheffing af te komen. Het had geholpen als ik die uit mezelf had kunnen beëindigen, of nog beter: als ik die nooit gekregen had. Het enige dat ik hoefde te horen was: "Je bent welkom, je bent goed genoeg en we zien wel waar het schip strandt."

6 Over welke eigenschappen beschikt een goede leerkracht?

'De leerkrachten waar ik een klik mee had, hadden 1 ding gemeen: ze deden maar wat. Juist doordat ze niet pretendeerden de wijsheid in pacht te hebben, ontstond er ruimte om samen op een gelijkwaardige manier te gaan puzzelen. We begrepen elkaar niet altijd en dat was oké. Zolang we maar begrijpen dat we elkaar niet begrijpen, dan gaan we respectvoller met elkaar om.'

7 Wat zijn jouw ervaringen met leerplicht?

'Ik heb ervaren dat de verschillen tussen leerplichtambtenaren groot zijn. Ik had ooit een leerplichtambtenaar die goed bezig dacht te zijn. Voor het multidisciplinair overleg was er al een afspraak gemaakt met de directeur van het samenwerkingsverband. Wat werd beschreven als een "snel één-tweetje", maakte dat ik me niet serieus genomen voelde omdat de uitkomst van het multidisciplinair overleg al

vast lag. Later kreeg ik een leerplichtambtenaar waar ik wél een klik mee had, die in actie kwam als ik om hulp vroeg en niet alleen als de school erom vroeg.'

8 Wat is jouw belangrijkste tip voor leerplichtambtenaren?

'De leerplichtambtenaar heeft een sleutelpositie en kan het verschil maken door vanuit vertrouwen te werken en naast de leerling te staan. Wees een beschermer van het recht op onderwijs. Wees bereid dingen te doen die de school of andere instanties minder leuk vinden, dan is geen berg te hoog.'

9 Zou je de Leerplichtwet willen aanpassen? Zo ja, op welke punten?

'Ik vind de Leerplichtwet prima. Hij bood kinderen de kans om zich te "verheffen". Ze konden naar school in plaats van te moeten werken. Inmiddels is de samenleving flink veranderd. Scholen zijn op leerfabrieken gaan lijken. Van alle leerlingen wordt verwacht dat zij door dezelfde trechter passen en dezelfde vakken volgen in hetzelfde tempo. De leerplicht heeft pas zin als het daadwerkelijk draait om ontwikkeling. Meer maatwerk mogelijkheden zijn nodig en deze moeten stevig worden verankerd in de wet, als aanvulling op de Leerplichtwet.'

10 Welke vraag stelden we niet en zou je graag beantwoorden?

'Ik heb alles wel gezegd. Ik heb nog wel een vraag voor de lezers: wat ga jij doen om de ontwikkelkansen van leerlingen te vergroten? Wat heb je nodig om hierin nog meer impact te maken? En kun je jongeren betrekken bij je bezigheden?'

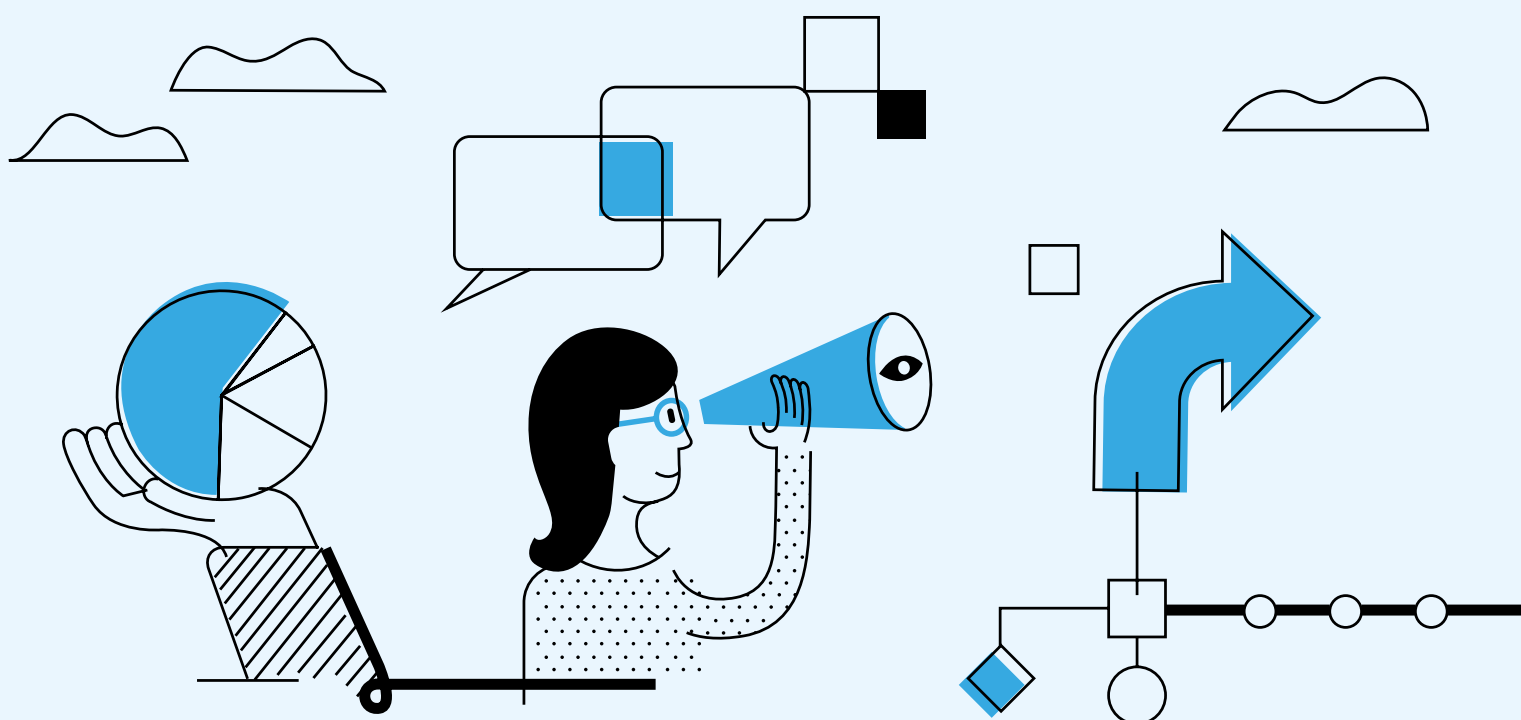
Melchior heeft een podcast waarin hij zijn ervaringen deelt:

Armoede en aanwezigheid op school

Uit onderzoek blijkt dat opgroeien in armoede vergaande gevolgen heeft voor kinderen en jongeren. In Nederland groeit een op de twaalf kinderen op in armoede. Dat betekent niet alleen te weinig geld hebben. Armoede leidt tot stress, stigmatisering en schaamte. Armoede kan leiden tot een instabiele leefomgeving voor kinderen waardoor zij minder tot leren komen.

Tekst Selma Hulst, Marga de Weerd en René Halberstadt (projectleiders Ingrado) **Illustratie** Welmoet de Graaf

Kinderen die in armoede opgroeien hebben een groter risico op lagere schoolprestaties en voortijdig schoolverlaten. Het kan ook direct gevolgen hebben voor hun aanwezigheid op school. Armoede kan iedereen overkomen en heeft gevolgen op de korte en lange termijn. Door de huidige hoge inflatie is te verwachten dat de armoede in Nederland flink gaat toenemen. Het is dan ook van belang dat het probleem wordt herkend en aangepakt. Ook leerplicht en RMC kunnen hierin een rol spelen.

Definitie

De definitie van armoede die wordt gehanteerd in de handreiking 'Omgaan met kinderarmoede' van de Hogeschool Rotterdam en Hanzehogeschool Groningen luidt: mensen zijn arm wanneer ze gedurende langere tijd niet de middelen hebben om te kunnen beschikken over goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden. Armoede heeft betrekking op een situatie die langere tijd duurt.

Er wordt ook wel een onderscheid gemaakt tussen absolute armoede, relatieve armoede en sociale armoede. Van absolute armoede is sprake als mensen door een laag gezinsinkomen bijvoorbeeld geen mogelijkheden hebben om verder te leren na de verplichte schoolperiode. Relatieve armoede heeft betrekking op de levensomstandigheden in relatie tot de omgeving. Bij sociale armoede gaat het om niet meer mee kunnen doen aan een normaal maatschappelijk leven, bijvoorbeeld door gebrek aan internet. Of het betekent niet kunnen deelnemen aan een schoolreis of andere activiteiten op school waarvoor een eigen bijdrage gevraagd wordt.

Kinderen van alleenstaande ouders, van vluchtelingenouders, ouders met een migratieachtergrond of met een uitkering, laaggeletterde ouders en/of ouders met een licht verstandelijke beperking lopen het meeste risico op armoede. Een groep die vaak wordt vergeten zijn werkende armen; mensen met weliswaar een betaalde baan, maar een te laag inkomen om van rond te komen. Bijna

een derde van de kinderen met risico op armoede komt uit werkende gezinnen. Armoede komt zowel voor op scholen in arme als in rijke buurten. Door inflatie komen ook rijkere gezinnen vaker in financiële problemen. Kinderen in de basisschoolleeftijd hebben meer kans op armoede dan kinderen in de middelbare schoolleeftijd. Dit heeft er mee te maken dat ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs meer kunnen werken. Bovendien kunnen jongeren in het voortgezet onderwijs ook bijdragen aan het gezinsinkomen.

'Armoede heeft invloed op schoolaanwezigheid'

Impact van armoede

De negatieve effecten van kinderarmoede treden vooral op de korte termijn op. Echter op de langere termijn heeft armoede ook gevolgen. Op de korte termijn kunnen kinderen zich ongelukkig voelen omdat zij relatief minder krijgen dan klasgenootjes. Daarnaast kunnen kinderen zich zorgen maken over de financiële situatie in het gezin en over de gevolgen van de spanningen die de financiële situatie met zich meebrengt. Denk bijvoorbeeld aan echtscheiding. Deze spanningen kunnen leiden tot fysieke of psychische klachten, wat kan resulteren in schoolverzuim.

Op de korte termijn kan armoede effect hebben op de maatschappelijke deelname en sociale participatie van kinderen met sociale uitsluiting tot gevolg. Van de bijstandskinderen deed bijna de helft niet mee aan vrijetijdsactiviteiten. Zij zaten niet op

een sport, zwemles of een vereniging voor muziek, dans of andere culturele activiteit. Bij overige arme kinderen neemt 30 procent niet deel aan dergelijke activiteiten, bij niet arme kinderen gaat het om 21 procent.

Ook sociale participatie; het deelnemen aan ongeorganiseerde vrijetijdsbesteding komt onder druk te staan. Denk hierbij aan het maken van uitstapjes naar bioscoop of pretpark, op bezoek gaan bij vrienden, vrienden ontvangen of buiten spelen. Op de middel-lange termijn kan armoede leiden tot lagere schoolprestaties en voortijdig schoolverlaten. Leerlingen die in armoede opgroeien hebben op de langere termijn een groter risico op jeugdcriminaliteit en jeugdwerkloosheid en armoede op volwassen leeftijd.

Armoede en aanwezigheid op school

Duidelijk is dat armoede invloed heeft op schoolaanwezigheid. Spanningen in het gezin kunnen leiden tot psychische klachten en zich uiten in lichamelijke klachten. Met als gevolg dat kinderen verzuimen of zich minder goed kunnen concentreren en minder presteren op school. Heel direct is de invloed van armoede op schoolbezoek zichtbaar omdat een kind bijvoorbeeld niet mee kan op schoolreis. Ook het niet hebben van een lunch is soms een reden om thuis te blijven of minder goed te functioneren in de klas. Kinderen die opgroeien in armoede kunnen soms geen huiswerk maken omdat ze zijn afgesloten van stroom, omdat er geen internetaansluiting is of geen geld om schoolspullen te kopen. Bekend is dat meisjes thuisblijven van school omdat er te weinig geld is voor menstruatieartikelen. Om schoolaanwezigheid te bevorderen is in Groot-Brittannië het Red Box project opgezet. Menstruatieartikelen worden beschikbaar gesteld omdat naar schatting ieder jaar 137.000 meisje school missen vanwege menstruatie-armoede. Deze situaties gaan vaak gepaard met schaamte, wat ertoe kan leiden dat kinderen zich niet veilig voelen in de school.

'Menstruatie-armoede kan een reden zijn voor schoolverzuim'

Leerplicht en RMC

Vanuit RMC krijgen we signalen dat armoede voor jongeren een reden kan worden om school zonder startkwalificatie te verlaten om te gaan werken. Realiseer je dus allereerst dat armoede de oorzaak van schoolverzuim of voortijdig schoolverlaten kan zijn.

Wijs scholen op het belang van een goede registratie en analyse van data. Bepaalde patronen kunnen op armoede duiden. Denk bijvoorbeeld aan menstruatiearmoede bij maandelijks verzuim.

De leerplichtambtenaar/RMC-consulent kan een school als verzuimadviseur wijzen op het belang van armoedebeleid en op de risico's die armoede met zich meebrengt in relatie tot aanwezigheid op school.

De leerplichtambtenaar/RMC-consulent kan een school en ouders wijzen op de speciale ondersteuning die een gemeente kan bieden aan mensen in armoede. Daarnaast kan leerplicht/RMC een signalerende rol hebben richting de gemeente door erop te wijzen dat op een bepaalde school extra ondersteuning nodig is als gevolg van armoede.

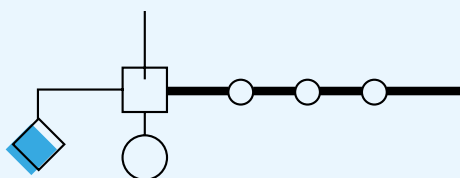
Realiseer je dat armoede en schulden vaak gepaard gaan met schaamte. Dit leidt tot zelfisolatie en staat hulpverlening in de weg. Schaamte maakt ook dat mensen hun schulden willen verbergen. Die schaamte kan worden doorbroken door het opbouwen van een vertrouwensband. Neem hiervoor de tijd en geef mensen de gelegenheid om zelf over hun probleem te beginnen. Wees niet te direct en heb niet gelijk een oordeel. Kom niet te snel met oplossingen, maar wees nieuwsgierig naar waarom iets niet is gelukt en naar wat mensen nodig hebben.

Armoede heeft invloed op het hele gezin en op alle leefomgevingen en alle levensdomeinen. Dit betekent dat je als leerplichtambtenaar/RMC consulent moet samenwerken met andere professionals.

Acties

Op 500 scholen met kwetsbare kinderen wordt gedurende vier maanden een gratis ontbijt verzorgd. Dit ontbijt is bedoeld ter overbrugging naar koopkrachtmaatregelen die in 2023 van start gaan.

Het kabinet is gekomen met een overkoepelende aanpak op armoede en schulden. In deze aanpak is onder meer aandacht voor financiële educatie op scholen, brugfunctienarissen op scholen, het versterken van vaardigheden en participatie van kinderen in armoede en het ondersteunen van professionals bij signaleren en omgaan met kinderarmoede door implementatie van de handreiking Omgaan met armoede op scholen.

Handreiking omgaan met armoede op scholen

De handreiking 'Omgaan met kinderarmoede' is ontwikkeld door de Hogeschool Rotterdam samen met de Hanzehogeschool Groningen. Het is een serie die bestaat uit drie delen: een voor het primair en voortgezet onderwijs, een voor professionals in het sociaal domein en een voor de jeugdgezondheidszorg. Volgend jaar verschijnen nog edities voor het mbo en de kinderopvang.

De handreiking vind je hier:

- 1) Plantinga, A, Zeelenberg, M., Breugelmans, S. (2018). Effecten van Armoede op voelen, denken en doen
- 2) Lusse M. & Kassenberg, A. (2022). Omgaan met armoede op school. Handreiking voor po en vo. Herziene druk. Hogeschool Rotterdam en Hanzehogeschool Groningen.
- 3) Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2021. Armoede en sociale uitsluiting
- 4) Hof, S. (2017). Armoede onder kinderen, een probleemschets. Sociaal en Cultureel Planbureau
- 5) 'Period poverty' sanitary products 'improve school attendance' - BBC News

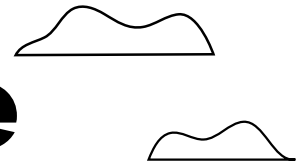
- 6) Hoe doorbreek je de schaamte bij armoede en schulden? - Zorg+Welzijn

- 9) Hoff, S., Van Hulst, B. (2018) Armoede in kaart. Sociaal en Cultureel Planbureau

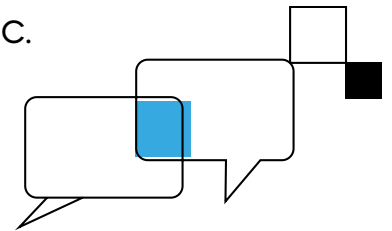

Onderzoek in de schijnwerper

In deze rubriek belichten we regelmatig een aantal onderzoeken die van betekenis kunnen zijn voor het werkveld van leerplicht en RMC.

Tekst Marga de Weerd (projectleider Ingrado) Illustratie Welmoet de Graaf

Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland

Het Health Behaviour in School-aged Children onderzoek (HBSC) wordt sinds 1983 in meer dan 50 landen in Europa, waaronder Nederland, en Noord-Amerika uitgevoerd. In het rapport Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland lees je hoe de gezondheid en het welzijn onder jongeren zich van 2001 tot 2021 in Nederland hebben ontwikkeld. Het hoofdstuk over schoolbeleving, pesten en ervaren discriminatie is om meerdere redenen interessant voor iedereen die werkt aan het recht op onderwijs voor jongeren. In dat hoofdstuk wordt aandacht besteed aan spijbelen en aan de manier waarop jongeren school ervaren.

Een van de belangrijkste bevindingen uit het onderzoek is dat het welbevinden en de mentale gezondheid van jongeren en vooral van meisjes sterk is gedaald ten opzichte van 2001. De onderzoekers stellen dat het aannemelijk is dat deze negatieve ontwikkelingen samenhangen met een andere trend, te weten de zorgen van jongeren over hun schoolse functioneren. De onderzoekers zeggen hierover: 'Voor jongeren op de basisschool en in het voortgezet onderwijs in Nederland is in de afgelopen 20 jaar een verdriedubbeling in druk door schoolwerk te zien. Dit is een bijzonder zorgwekkende ontwikkeling, omdat eerder onderzoek heeft aangetoond dat druk door schoolwerk sterk samenhangt met mentale problemen.'

Meedoen zonder beperkingen

Dit rapport van de Nationale Ombudsman gaat over jongeren in een kwetsbare positie als gevolg van een lichamelijke of verstandelijke beperking en over het risico dat zij lopen op langdurige financiële problemen. Naar aanleiding van de ontwikkelingen in wet- en regelgeving, de klachten die de Nationale Ombudsman ontvangt en de zorgen over de groep jongeren met een beperking heeft de Nationale Ombudsman de financiële situatie van deze jongeren laten onderzoeken. Alhoewel niet expliciet benoemd in het rapport zijn de conclusies en aanbevelingen ook nuttig voor RMC.

Het onderzoek concludeert dat jongeren met een beperking een verhoogd risico lopen om langdurig financieel in de knel te komen omdat:

Zelfredzaamheid een illusie is als gevolg van:

- ingewikkelde wet- en regelgeving;
- grote administratieve lasten die jongeren ervaren;
- overschatting door de overheid van de hulp vanuit het sociale netwerk.

Onbeperkt meedoen niet lukt omdat:

- er grote verschillen in uitgangspositie tussen jongeren zijn;
- jongeren weinig toekomstperspectief ervaren;
- werken niet altijd loont door verrekeningen.

Ondanks goede wil hulp beter kan omdat:

- de informatieverstrekking tekortschiet;
- specifieke deskundigheid soms ontbreekt;
- gemeenten een tekort aan tijd en geld ervaren;
- de samenwerking in de keten beperkt is.

Op basis van dit onderzoek doet de Nationale Ombudsman de volgende aanbevelingen:

- Informeer jongeren – proactief – in begrijpelijke taal, al vóór de 18de verjaardag.
- Zorg voor persoonlijke begeleiding.
- Zorg dat werken van toegevoegde waarde is, ook in deeltijd.
- Zorg voor financiële zekerheid.

De Ombudsman roept de betrokken overheidsinstanties – de ministeries van SZW en VWS, het UWV en gemeenten - op om in gezamenlijkheid de in het onderzoek geconstateerde knelpunten op te lossen.

Omgaan met werkdruk

Help, ik kom om in het werk! Leden geven dit signaal geregeld af bij Ingrado. De werkdruk voor zowel leerplichtambtenaren als RMC-medewerkers lijkt toe te nemen. Waar ligt dat aan? Is het de caseload, de organisatie van het werk, toenemende problematiek onder jongeren? En wat kun je eraan doen?

Tekst: Yolenthe van der Ree

Op de werkconferentie van Ingrado in september jl. gaf Jay Borger, bio-psychooloog en werkzaam bij Neuro Habits, een workshop met als titel 'Verminder je werkdruk met goede gewoontes'. Ingrado Magazine sprak hem na afloop en vroeg drie deelnemers naar de situatie op hun werk en naar wat zij hebben opgestoken van de workshop.

Disbalans

Wanneer ervaren mensen een te hoge werkdruk? Jay Borger benadrukt dat dat heel persoonlijk is. 'Het kan zijn dat de eisen die het werk aan je stelt te hoog zijn, dat je te veel verantwoordelijkheden hebt of dat er conflicten zijn op de werkvloer. De oorzaken kunnen ook in de privésfeer liggen. Het kan zijn dat iemand heel perfectionistisch is, het werk moeilijk kan loslaten, slecht slaapt of relatieproblemen heeft. Kort samengevat gaat het bij te hoge werkdruk om een disbalans

tussen de eisen die het werk en het privéleven stellen en de capaciteiten om aan die eisen te voldoen.'

Het onderwijs en de zorg zijn bij uitstek sectoren waar werknemers hoge werkdruk ervaren. Borger: 'Het gaat in beide gevallen om sectoren die kampen met flinke personeelstekorten en toenemende administratieve druk. En het gaat om het werken met mensen. Medewerkers voelen zich in hoge mate verantwoordelijk voor hun welzijn. Ze zijn betrokken bij hun patiënten en hun leerlingen. En als er dan te weinig tijd is om het werk echt goed te doen, kan er stress ontstaan.' Bij leerplichtambtenaren en RMC-medewerkers kan iets dergelijks aan de hand zijn, denkt Borger. 'Ook zij zijn verantwoordelijk voor mensen, jongeren in dit geval. Jongeren bovendien met wie vaak iets aan de hand is. Vanuit de gemeentelijke organisatie krijgen zij bovenop hun caseload nog

administratieve taken en dat kan de werkdruk enorm doen oplopen. Zeker omdat mensen het nut van die administratie niet altijd zien.'

Maatschappelijke druk

Naast de sectorgerelateerde werkdruk speelt er ook maatschappelijke druk die in veel organisaties doorwerkt. 'De kwaliteitseisen zijn hoog in onze maatschappij, klanttevredenheid wordt steeds belangrijker, alles moet snel, tijd die vrijkomt omdat je efficiënt werkt, moet ook weer ingevuld worden, enzovoort. Ongemerkt krijg je er steeds meer taken bij. Op een gegeven moment kun je het tempo niet meer bijhouden.'

Wat kun je doen als je op dit punt bent aangekomen? Borger gebruikt daarvoor een zogenoemde beslisboom. Uitgangspunt vormen de belangrijkste taken die bij je functie horen. 'Die bepalen wat er

aan het eind van de dag afgerond moet zijn. Dat kun je heel concreet maken en afvinken. Tot zover niks aan de hand. Maar dan vraagt een collega of je wil meedenken in een project. Je vraagt je af of je dat moet doen. Bij het antwoord op die vraag kan de beslisboom helpen. Je móet het doen als het in je functieomschrijving staat. Is dat niet het geval dan hóef je het niet te doen. Maar misschien wil je het wel doen, bijvoorbeeld omdat je er energie van krijgt. Maar kún het ook doen, is dan de vraag. Is er ruimte en tijd voor, heb je de mogelijkheid? Zo ga je stap voor stap de vragen uit de beslisboom langs en door hiermee te oefenen leer je omgaan met vragen die op je af komen.'

Nee!

'Nee' leren zeggen, kun je ook oefenen, zegt Borger. 'Je vraagt jezelf af op welke momenten je 'nee' zou willen zeggen en wat de eerste stappen zijn om dat te kunnen doen of durven. Je kunt oefenen met

tekstjes als "Wat aardig dat je me vraagt", "Ik zou willen dat ik er tijd voor had", "Daar overvalt u mij mee, kan ik hier later op terugkomen?". Zet kleine stappen, evalueer elke dag. Maak het heel concreet. Heb ik gedaan wat ik me had voorgenomen? Waarom niet? Kies de volgende keer andere woorden en oefen rustig door. Zo slijten er nieuwe gewoontes in. En blijf in gesprek gaan als je te hoge werkdruk ervaart.'

En dan de slaap, de grote pilaar voor vitaliteit en welzijn, zoals Borger het noemt. 'Simpele tips voor een goede slaap: maak er een gewoonte van na 21.00 uur beeldschermen en telefoons weg te leggen. Pak een boek, luister naar muziek of praat nog een tijdje met een huisgenoot. Ook 's morgens niet meteen die telefoon aan. Je brein is een associatiemachine. Zodra je op je telefoon kijkt, gaat je brein 'aan'. Wat je ziet is vrijwel altijd nieuwe, spannende of stressverhogende informatie.

Sowieso is het niet goed om in bed andere dingen te doen dan slapen of iets gezelligs met je partner. Je brein gaat je bed dan associëren met actie, met 'aan staan'.

In een eenmalige sessie zoals Borger op de werkconferentie van Ingrado verzorgde, kun je geen nieuw gedrag aanleren. Dat is wat Neuro Habits wel doet in langlopende trajecten in werksituaties onder meer in het onderwijs. Tussen de sessies door oefenen de deelnemers met nieuw gedrag zodat het kan inslijpen. Borger: 'Wel hoop ik in een eenmalige sessie een zaadje te kunnen planten.' Dat dat lukt, blijkt uit onderstaande verhalen van de deelnemers aan de workshop op de werkconferentie van Ingrado.

Jaccolien van Ramselaar

**leerplichtambtenaar
gemeente De Bilt**

Het team is te klein

Jaccolien van Ramselaar is leerplichtambtenaar in de gemeente De Bilt. Ze heeft één collega, beiden werken zij 28 uur. Op eigen verzoek maken zij sinds kort deel uit van het team Veiligheid omdat beide teams veel samenwerken rond jongeren met opvallend gedrag. Ze meldde zich aan voor de workshop omdat ze dagelijks te veel werkdruk ervaart. 'Met twee keer 28 uur zitten we ver beneden de Ingrado-norm, dus het is niet vreemd dat we veel druk ervaren. De administratieve ondersteuning voor leerplicht is verdwenen zodat we nu alles zelf moeten doen. We leveren de cijfers aan voor de begroting, maken ons eigen jaarverslag, schrijven collegevoorstellen en raadsmededelingen, doen de facturatie en het budgetbeheer. Dit alles naast onze caseload is gewoon erg veel, zeker als er heftige problemen spelen bij jongeren.'

De workshop noemt zij erg interessant en ze heeft er zeker iets van opgestoken. 'Het is mooi dat je je brein kunt trainen in bepaalde situaties, bijvoorbeeld rond slapen. Ik zie nu beter hoe het brein geprikkeld wordt, bijvoorbeeld door het gebruik van de mobiele telefoon. 's Avonds doe ik vaak een heel suf spelletje op mijn telefoon, niks spannends. Maar als er dan een melding in het scherm verschijnt, is het brein toch direct geactiveerd. Ik ga daar nu echt anders mee om.

'Ook het onderdeel zelfcompassie vond ik mooi. Mensen die druk ervaren, zijn vaak erg perfectionistisch en hebben daardoor minder veerkracht. De workshop maakte me daarvan bewust. Als ik nu keuzes moet maken om het voor mezelf behapbaar te maken, draai ik het om. Hoe zou ik het vinden als een collega deze keuze zou maken? Het antwoord is heel vaak 'prima!'. Kijk, dat helpt.'

'Mensen die druk ervaren, zijn vaak erg perfectionistisch'

Bert Timmermans

**RMC-coördinator
subregio Amstelland**

Verzuimmeldingen uit het mbo

Bert Timmermans is voor 24 uur RMC-coördinator in subregio Amstelland, contactgemeente Amstelveen. Daarnaast heeft hij 8 uur voor ondersteuning van het team leerplicht/RMC. De regio bestaat uit vier gemeentes wat het werk soms complex maakt. De belangrijkste werkdruk komt echter voort uit de verzuimmeldingen uit het mbo. 'Het mbo maakt melding van alle verzuim, ook van 18-plussers. In de praktijk betekent dit dat alle verzuim naar RMC gaat, ook dat van studenten waar de school zelf nog mee aan de slag moet of is. In totaal krijgen we vanuit het mbo evenveel meldingen als vanuit primair en voortgezet onderwijs samen. Met slechts een kwart van de meldingen moeten we als RMC aan de slag, maar dat zien we niet aan de buitenkant. Dat moeten we eerst uitzoeken en dat kost echt heel veel tijd. Hier moet een oplossing voor gevonden worden, onder meer door betere afspraken met het mbo te maken.'

'De workshop vond ik goed, alhoewel sommige dingen moeilijk te veranderen zijn. We zijn afhankelijk van politieke keuzes en daar hebben we niet al te veel invloed op. Wel ben ik nu gemotiveerd om in het werk meer te prioriteren en opdrachten terug te geven als het echt niet past. En ik heb me voorgenomen om meer te delen met beleidsmakers en wethouders, te laten zien wat er kan met de middelen die we hebben. We zullen keuzes moeten maken; wie houden we in beeld en wie niet?'

*'Ik ben nu
gemotiveerd om
meer te prioriteren'*

Silvie de Vries

**leerplichtambtenaar
gemeente Groningen**

Bureaucratie

Silvie de Vries is leerplichtambtenaar in de gemeente Groningen. Ze ervaart een hoge mate van werkdruk, met name door de combinatie van haar bevoegdheid en de administratieve druk vanuit de gemeentelijke organisatie. 'Dit werk wordt gedaan door bevoegden en betrokken mensen. Dat is mooi, maar direct ook een risico. Ik richt me op de complexe casussen en die wil ik tot een goed einde brengen. Ik wil bijdragen aan een kansrijke basis voor jongeren. Het werk dat ik daarvoor moet verzetten gaat eigenlijk niet samen met wat we er allemaal bij moeten doen. Er gaat veel tijd zitten in administratieve taken en bureaucratie, terwijl ik deze tijd liever besteed aan de kinderen en gezinnen.'

Van de workshop heeft ze een aantal dingen opgestoken. 'Een valkuil is bijvoorbeeld dat je voor het eind van de dag of voor de vakantie nog even snel je mail wil wegwerken. Maar wat je vergeet is dat daar dan ook weer een reactie op komt en voor je het weet heb je meer werk in plaats van minder. Dat doe ik nu dus anders, ik neem meer tijd en rust.'

*'Ik doe de laptop
bewust dicht en
zet 'm in de kast'*

'Een ander is dat ik maar blij doorwerken als ik er lekker inzit. Adrenaline is verslavend. Als ik thuiswerk moeten mijn kinderen me vaak roepen dat het eten klaar is. Ik maak me dan los van het werk, laat de laptop open op tafel staan. Van Jay heb ik geleerd om een overgangsrutueel te maken van werken naar niet-werken. Ik doe de laptop bewust dicht en zet 'm in de kast. Alle werkpapieren leg ik uit het zicht. Ook maak ik nu een to-dolijstje voor de volgende dag. Dat geeft rust en overzicht. Krijg ik niet alles af, dan schuif ik het door. Ook pauze nemen is belangrijk, alhoewel het per persoon verschilt hoe je die invult. Ik lees het liefst een of ander artikel, bijvoorbeeld in Ingrado Magazine, haha!'

Tot slot

Deze rubriek biedt ruimte voor ontwikkelingen bij Ingrado en in het werkveld, voor nieuws uit de regio's en van samenwerkingspartners, voor dat wat opvalt of in het oog springt.... Heb je een bijdrage? Laat dat weten aan de redactie via info@ingrado.nl.

Schimmelpennincklezing 2022

Op 23 november jl., in de week van het recht op onderwijs en ontwikkeling, vond de tweejaarlijkse Schimmelpennincklezing plaats. Dit keer werd de lezing gehouden door Carry Roozmond, oud-bestuurder van Ingrado. In haar loopbaan van 44 jaar in en om het onderwijs ontwikkelde zij een beeld van wat er nodig is om ieder kind een gelijke kans te geven zich naar vermogen te ontwikkelen. 'Een beeld dat juist nu, anno 2022, echt aandacht nodig heeft, misschien wel een schijnwerper verdient', benadruk-

te ze tijdens haar voordracht in Delft. 'In een tijd waarin we continu spreken over "gelijke kansen", waarin we vinden dat onderwijs "inclusief" hoort te zijn, is echte aandacht voor gelijke kansen op ontwikkeling van groot belang. En het is niet alleen het onderwijs dat die aandacht moet hebben. Het bieden van kansen tot ontwikkeling is een verantwoordelijkheid van de samenleving als geheel.'

Vervolgens nam Carry de aanwezigen mee langs haar ervaringen en inzichten

die illustreren wat het betekent als de ontwikkelingskansen het uitgangspunt vormen van beleid en uitvoering. Om tot slot op te roepen lef te tonen en vertrouwen te hebben. 'Voor de bescherming van het recht op ontwikkeling is lef nodig. Lef en vooral ook vertrouwen! Vertrouwen in het kind, vertrouwen in de ouders en vertrouwen in de professionals in en om het onderwijs. Vertrouwen ook in de wetenschap dat ontwikkeling tijd kost.'

INSA

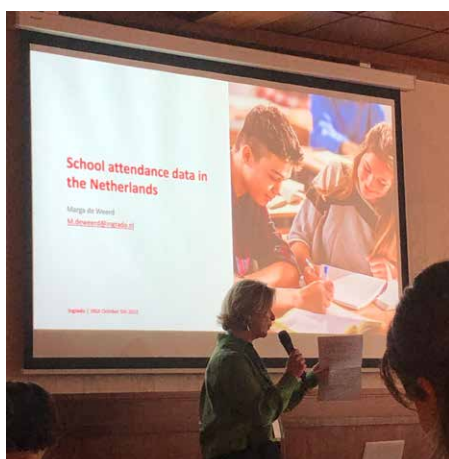
Begin oktober was het team van Ingrado aanwezig op de INSA Conference (International Network for School Attendance) in Egmond aan Zee. Deze conferentie werd bezocht door ruim 300 deelnemers uit de hele wereld. Wetenschappers, onderwijsmensen, vertegenwoordigers van kenniscentra en ook jongeren. Ruim 100 sprekers leverden een bijdrage aan het programma. Liesbeth de Boer en Marga de Weerd, projectleiders van Ingrado, leverden een bijdrage over respectievelijk de vsv-aanpak in Nederland en over de in ons land beschikbare data betreffende schoolaanwezigheid.

René Halberstadt vertoonde in een workshop de documentaire De rol van de leerplichtambtenaar in het sociaal domein. Waarop zich geïnteresseerden meldden voor vertoning in Ierland en de VS.

Een internationaal congres biedt de mogelijkheid de Nederlandse situatie af te zetten tegen ontwikkelingen in andere landen. Opvallend was dat er wereldwijd veel aandacht is voor leerlingen die vanwege lichamelijke of psychische problematiek niet op school aanwezig kunnen zijn. Terwijl er uiteraard meer

redenen zijn dat kinderen en jongeren niet naar school gaan. Die bleven in de presentaties vooralsnog onderbelicht.

Het thema van de conferentie was Making Waves. De uitdaging is nu de golf verder te brengen. Hoe kunnen we het denken in schoolaanwezigheid nog meer inhoud en betekenis geven? Ingrado is samen met SPO, NCJ, NJI en Gedragswerk initiatiefnemer om dit verder te onderzoeken.

Onderwijs én welzijn inzichtelijk

Onderwijstaken gaan verder dan het uitvoeren van de wet. De ontwikkeling en het welzijn van alle jongeren staan voorop.

LeerSaam biedt een complete oplossing voor het snel en efficiënt afhandelen van de administratie, begeleiding en regie rond onderwijsprocessen. Het maakt het werk van professionals op het vlak van leerplicht(administratie), RMC en leerlingenvervoer eenvoudig en inzichtelijk. Zo kom je tot structurele oplossingen voor de jongeren binnen de regio.

- Leerplichtadministratie
- Verzuim
- Vrijstellingen en ontheffingen
- Begeleiding RMC en kwetsbare jongeren
- Leerlingenvervoer
- Managementinformatie

De voordelen van LeerSaam

- LeerSaam beschikt over slimme, directe koppelingen met BRP, DUO en Suwinet waardoor gegevens realtime beschikbaar zijn.
- Met 1 druk op de knop de verplichte rapportages voor verantwoording uitdraaien betekent veel tijdswinst.
- Leerlingerverzuim staat vaak niet op zich. LeerSaam creëert overzicht. Zo voorkom je dat trajecten elkaar doorkruisen.
- Wij kunnen LeerSaam snel implementeren. We migreren de omgeving op het moment dat het jouw gemeente uitkomt.

Dankzij LeerSaam hebben wij meer overzicht gekregen en is ons veel administratie uit handen genomen. Hierdoor hebben wij meer tijd voor onze klanten!

Jaap Zijderdijn
Leerplichtambtenaar gemeente Urk

Meer weten?

Meer weten over LeerSaam? Kijk dan op www.lostlemon.nl/leersaam.

Je kunt op onze website ook onze brochure aanvragen met een overzicht van alle functionaliteiten in LeerSaam.

Heb je liever een vrijblijvende demonstratie? We horen het graag!

Neem contact op

Thijs Duysens
leersaam@lostlemon.nl
085 489 8888

ISO 9001 | ISO 27001 | ISO 27701 | NEN 7510:2017

Lost Lemon
Software, consultancy, onderzoek.

**Van focus op verzuim
naar denken in
aanwezigheid**

In het belang van onze jongeren!

Ingrado